

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892. Första Kammaren. N:o 9.

Lördagen den 20 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollen för den 12 och 13 i denna månad.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 12, i anledning af väckta motioner om ändrad lagstiftning i fråga om skydd för hemdjur mot skada af hundkreatur; och

n:o 13, i anledning af väckt motion om afskaffandet af prygelstraffet i fängelserna.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrifvelse, n:o 4, till Konungen, angående val af justitieombudsman och suppleant för honom,

dels till Riksdagens förordnanden:

n:o 5, för assessoren m. m. Nils Ludvig Alfred Claëson att vara Riksdagens justitieombudsman, och

n:o 6, för f. d. revisionssekreteraren, häradshöfdingen m. m. Albert Alexander Lilienberg att vara Riksdagens justitieombudsmans suppleant.

Vid föredragning af lagutskottets nedannämnda, den 17 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 10, i anledning af väckt motion angående utvidgad rätt för medlemmar af svenska kyrkan att ingå äktenskap inför borgerlig myndighet, och

n:o 11, i anledning af väckt motion angående inrättande af häradsstyrelser,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Weinberg* under tolf dagar från denna dag.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2.¹⁰ e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 23 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2.³⁰ e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 16 i denna månad.

Upplästes ett inkommet läkarebetyg, så lydande:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare herr *Albert Ewers*, som lider af lungkatarr (Bronchitis ac.), är förhindrad att

bevista Riksdagens sammanträden, intygar på aflagd embetsed
Stockholm den 23 februari 1892.

Vinc. Lundberg,
leg. läkare.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna; och

n:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af kronomark till Arvidsjaurs kommun i Norrbottens län; samt

bankoutskottets memorial n:o 2, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 88, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om lagstiftning till förebyggande af magarins missbruk vid beredning af och handel med ost, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 20 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 7 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 12 och 13.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2.³⁹ e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 24 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 17 i denna månad.

Herr talmannen tillkännagaf, att hans excellens friherre *Bildt* skriftligen anmält sig vara af illamående hindrad att denna dag infinna sig i kammaren.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 10 och 15 äfvensom bankoutskottets samma dag bordlagda memorial n:o 2.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 20 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

1 punkten.

Lades till handlingarna.

2—4 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

5 punkten.

Ang. personligt lönetillägg åt assistenten C. G. Eggertz.

Herr statsrådet Groll: Mine herrar! Statsutskottet har ansett sig böra afstyrka Kongl. Maj:ts framställning vid denna punkt, och detta har skett hufvudsakligen därför, att, såsom utskottet säger, ett godkännande af denna framställning skulle kunna leda till konsekvenser, hvilka kunde för statsverket blifva synnerligen kostsamma.

Jag tror emellertid, att denna fråga icke bör ställas tillsammans med någon annan. Den är af sådan speciel betydelse, att det icke gerna kan komma i fråga, att man i något annat fall

skall kunna åberopa ett bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning såsom ett prejudikat. Förhållandet är, att, när den ifrågasvarande befattningen inrättades, man icke kunde förutse, att den skulle erhålla någon framstående betydelse. Befattningen är i och för sig af temligen underordnad beskaffenhet, men just derigenom, att den kommit i händerna på den man, som nu innehar densamma, har den kommit att få större vikt.

Ang. personligt lönetillägg åt assistenten C. G. Eggertz.
(Forts.)

Denne man, doktor Eggertz, är nemligen, enligt hvad allmänt vitsordas, en synnerligt framstående vetenskapsman och har särskildt genom sina undersökningar på mosskulturens område gjort sig känd för stort skarpsinne. Han har löst en af de viktigare frågorna på detta område — en fråga, som länge utgjort föremål för undersökningar i Tyskland. De framstående vetenskapsmännen vid mosskulturanstalten i Bremen, som är den mest ansedda i Europa, hade länge brytt sina hjernor med frågans utredande, men slutligen var det doktor Eggertz, hvilken fann huru den skulle lösas. Han har genom sin ifrågasvarande upptäckt gjort epok på mosskulturens område samt har i utlandet rönt mycket erkännande och erhållit högt vitsord för skicklighet och skarpsinne.

Vid sådant förhållande vill jag hemställa till kammaren, huruvida det vore lämpligt, att staten ej sökte åt sin tjänst bevara en dylik vetenskapsman, att staten genom att icke bevilja den obetydliga summa, hvarom här är fråga, skulle säga åt honom: vi behöfva er icke, ni får lemna oss.

Den föreliggande saken är derjemte, om den betraktas ur ekonomisk synpunkt, sådan, att anslaget beviljande icke skall komma att medföra den allra ringaste utgift för staten. Såsom för herrarne är bekant, har landtbruksakademiens agrikultur-kemiska anstalt under sin uppsigt åtskilliga försöksfält för mosskultur. Dessa försöksfält måste inspekteras, och inspektionernas verkställande är något, som icke kan åläggas assistenten hos agrikulturkemisten i denna hans egenskap. I allmänhet torde och kunna sägas, att en assistent vid en agrikulturkemisk anstalt icke är fullt kvalificerad att verkställa sådana inspektioner. Emellertid har landtbruksakademien just derigenom, att doktor Eggertz gjort sig känd för särdeles framstående skicklighet och duglighet, kunnat använda honom vid inspektionerna. Innan landtbruksakademien fann, att Eggertz var härtill lämplig, hade akademien till en annan person lemnat uppdraget att förrätta inspektionerna, och denne betingade sig för förrättningen ett arfvode af 2,000 kronor om året utom reseersättning. Sedermera uppdrogs denna inspektion åt Eggertz, och han utförde den för omkring halfva priset. Nu har Eggertz särskildt förklaradt, att i händelse honom tillförsäkras det belopp, hvarom här är fråga, han skall utföra inspektionsarbetet utan någon ersättning. Det skulle således antagligen medföra en ren besparing för staten, om Eggertz tillerkändes det ifrågasatta lönetillägget.

Då det således både ur det allmännas synpunkt vore nyttigt, om doktor Eggertz kunde bibehållas vid sin nuvarande befattning, och i ekonomiskt hänseende antagligen skulle medföra en fördel, om det ifrågasatta arrangementet kunde låta sig genom-

Ang. person- föras, får jag hemställa, att kammaren behagade bifalla Kongl.
ligt lönetillägg Maj:ts proposition i denna punkt.
åt assistenten
C. G. Eggertz.
(Forts.)

Herr Casparsson: Vore här frågan blott den, huru vida lönen åt assistenten vid den agrikulturkemiska afdelningen skulle höjas från 1,800 kronor till 3,000 kronor, så skulle äfven jag obetingadt stält mig på samma ståndpunkt som statsutskottet. Men den föreliggande frågan har större räckvidd. Här gäller frågan att åt landets främsta landbruksvetenskapliga institution och åt den agrikulturkemiska forskningen i vårt land bevara en framstående vetenskapsman. Vi skola erinra oss, att landbruksakademiens ställning numera blifvit en annan än förr. Från att vara en egentligen förvaltande myndighet har den blifvit, hvad som från början med densamma afsetts, en rent vetenskaplig institution; och för en sådan måste det vara af nöden att åt sig förvärfa framstående vetenskapsmän. Sedan försöksinstitutionen vid Ultuna blifvit indragen, är det landbruksakademien ensam, som har att besvara alla de frågor, som det praktiska jordbruket ställer och kommer att ställa på den agrikulturkemiska forskningen. Att tro, att en enda vetenskapsman skulle kunna fullgöra alla dessa kraf, vore en orimlighet.

Detta är enligt min uppfattning innebörden i Kongl. Maj:ts framställning, och af detta skäl får jag nu anhålla, att kammaren behagade, med afslag på utskottets hemställan, bifalla den kongl. propositionen.

Herr Almén: De skäl, statsutskottet anført för afslag å Kongl. Maj:ts förevarande proposition, kan jag icke gilla; det må derfor ursäktas mig, om jag vill närmare granska desamma.

Till en början anför utskottet på sid. 12 i betänkandet, att skälet, hvarför detta anslag begärts, vore *uteslutande*, att "innehafvaren af ifrågavarande befattning fått utsigt till erhållande på annat håll af bättre aflönad befattning".

Det må väl vara sant, att det föreliggande förslaget *närmast* föranledts af fruktan att förlora tjänstens nuvarande innehafvare — en anspråkslös man — som man dock icke kunnat hoppas skulle i längden nöja sig med den ringa aflöning, han hittills åtnjutit, i synnerhet som utsigt då förefans för honom att ernå en annan, bättre aflönad befattning. Men detta skäl är dock icke det enda. Hade ej samme man under sin 15-åriga verksamhet i landbrukets intressen visat en framstående förmåga och ovanligt träget arbete, hade enligt min tanke detta förslag *aldrig* blifvit väckt. Men man har måst uppställa den frågan: skola de på senare åren anordnade kulturförsöken på experimentalfältet afbrytas på grund af bristande medel eller till följd af att en bepröfvad medarbetare kunde förloras. Detta skulle vara en stor skada med hänsyn till de vackra frukter, försöken redan burit och lofva att i framtiden bära i än högre grad. Faran att förlora Eggertz var af den beskaffenhet, att anstaltens målsmän ansågo sig för sakens skull skyldige att göra försök att få behålla denne erkändt skicklige och bepröfvade

man. Och det syntes förefinnas desto mera skäl härför, som den uppoffring, som för ändamålet erfordrades, var synnerligen ringa, knappast nämnvärd i jemförelse med hvad, som på andra håll uppoffras i landtbrukets intressen för lösning af frågor, som icke varit af större betydelse för landtbruket än de, med hvilka Eggertz sysselsatt sig.

Ang. personligt lönetillägg åt assistenten C. G. Eggertz. (Forts.)

Vidare anför statsutskottet såsom skäl för afslag fruktan för att ett bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning skulle kunna "leda till konsekvenser, hvilka kunde för statsverket blifva synnerligen kostsamma".

Denna fruktan kan åtminstone icke jag dela. Vore här fråga om en löneförhöjning i vanlig mening, då skulle jag kunna instämma med en föregående talare deri, att man kunde hafva skäl hysa en dylik farhåga. Men här är icke fråga om en sådan förhöjning, utan om en *löneförbättring*, ett erkännande åt det tränga arbetet och den framstående förmågan. Detta är något helt annat.

Man skulle nu visserligen kunna säga mig, att det ändock finnes anledning till farhågor för konsekvenserna, om det begärda anslaget beviljades. Härtill vill jag dock svara, att mig veterligen finnes för närvarande, åtminstone på landbrukskemiens område, icke en enda befattning, der lönen står i så groft missförhållande till det arbete, som lemnas, som just den här ifrågavarande befattningen. Man kan därför med skäl undra, när det skulle kunna komma att inträffa, att ett bifall till anslaget kunde åberopas såsom prejudikat till förmån för en löneförhöjning på annat håll.

Vidare anser utskottet, att det föreslagna lönetillägget icke står i riktigt förhållande till den ursprungligen tänkta lörens storlek.

Jag vill erkänna detta, men jag håller före, att man här icke bör fästa sig vid namnet, utan vid saken. Det finnes amanuenser och assistenter, som äro aflönade med högre belopp än det här ifrågasatta, 3,000 kronor.

Ytterligare anför utskottet, att beloppet af det ifrågasatta lönetillägget hvarken synes stå i öfverensstämmelse med den ifrågavarande befattningens beskaffenhet, sådan denna från början uppfattats, eller med de åsigter derom, som af Riksdagen derefter vid den senaste löneförbättringen gjorts gällande. Då för befattningen ursprungligen bestämdes en aflöning af allenast 1,200 kronor, måste nemligen vara uppenbart, att man då icke tänkte sig dess innehafvare såsom en vetenskapsman af framstående förtjenst.

Ja, väl. Då för befattningen bestämdes en aflöning af 1,200 kronor, så har man icke tänkt sig, att den skulle komma att innehafvas utaf en vetenskapsman af framstående förtjenst.

Men om man efter femton års förlopp funnit, att befattningens innehafvare är en sådan vetenskapsman, är det då ej skäl att gifva honom ett erkännande för hans arbete, ej genom att höja aflöningen för befattningen, men genom att gifva honom ett personligt lönetillägg. Ingen kan väl vilja säga, att en vetenskapsman, som i femton år väl skött en syssla, blir för högt aflönad, om han får en

Ang. personligt lönetillägg åt assistenten C. G. Eggertz. (Forts.) inkomst af 3,000 kronor. En hvar måste erkänna, att 1,800 kronor är för litet såsom aflöning åt en sådan person.

Då det här gäller uteslutande landtbrukets intressen, så förvånar det mig högeligen, att förslaget om denna lilla löneförbättring kunnat röna sådant motstånd. Man skulle också länge kunna leta efter svaret på frågan hvarför?

Det var en gång en bondpojke, som vid ett husförhör på frågan, om det går an att slå i hjel sin nästa, afgaf svaret: nog går det an, men inte är det bra. På samma sätt skulle jag vilja säga, om Riksdagen afslår Kongl. Maj:ts proposition: "nog går det an, men inte är det bra".

Mine herrar! Då det här icke är fråga om en löneförhöjning, utan om en personlig löneförbättring åt en på sitt område framstående vetenskapsman, då det för ändamålet begärda anslaget gäller landtbrukets intressen, och då slutligen det föreslagna lönetillägget är mycket obetydligt och de därför erforderliga medlen finnas disponibla, utan att något nytt anslag behöfves, så tillåter jag mig att yrka bifall till reservanternas förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande nu förevarande punkt endast yrkats, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

6 punkten.

Mom. a).

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. hafsfiskets befrämjande.*

Herr Casparsson: Sedan motionärens skrifvelseförslag blifvit inom statsutskottet vederbörligen vattenlagdt och den ursprungliga såltan derifrån borttagen, skulle jag visserligen för min del icke kunna hafva så mycket att erinra mot den föreslagna skrifvelsen. Jag anser den nemligen i och för sig vara fullkomligt oskadlig. Det är emellertid en särskild omständighet, som orsakat, att jag reserverat mig i denna punkt.

I de till motionen hörande bilagorna har nemligen motionären begagnat ett skrifvsätt, som jag för min del icke kan gilla. Om han än ansett tillständigt att "till Konungen" begagna ett sådant skrifvsätt, borde han åtminstone haft det förståndet att icke genom riksdagstrycket låta befordre sina skrivelser till allmännare kändedom, ty slika "bedrifter" kunna ej gagna den sak, som han afsett att befrämja. Hvad för öfrigt angår sjelfva "fiskebedriften", så har jag alltid hört uppställas som allmän regel, att "man icke bör fiska i grumligt vatten".

På grund af hvad jag nu anført får jag yrka afslag på utskottets skrifvelseförslag.

Herr Nyström: Då det framhållits såsom skäl till afslag å skrifvelsen i ämnet, att statsutskottets reservanter funnit det begagnade skrifsättet mindre lämpligt, så hemställer jag, om detta skäl skall gälla hvad kammaren beträffar. *Saken* kan ju vara förträfflig och är förträfflig, ja, rent af nödvändig och bör väl icke blottställas af den nämnda anledningen. Jag vidhåller med största möjliga eftertryck, att denna angelägenhet är af en högst betydande vikt. Hvar och en känner, huru som fiskebedriften vid westkusten och särskildt i Bohuslän numera är en nationalangelägenhet af första rang. Det är af nöden att man lär sig inse, att i afseende å westkustens fiske, naturförhållanden, folkvanor, handelsvägar m. m. äro sådana, att detta fiske icke kan samordnas med fisket i andra delar af landet. Det bohuslänska fisket måste gå sina egna vägar och hafva sin egen administration och sin egen särskilda ledning. Det är detta, motionen åsyftar, och af dessa skäl är det, som jag vågar påyrka bifall till densamma.

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. hafsfiskets befräm-
jande.
(Forts.)*

Den blifvande fiskeristyrelsen skulle få ett viktigt värf att fylla, icke minst såsom rådgifvande institution. Hvar och en vet eller kan lätt inse, huru som äfven på fiskebedriftens område konflikter, skarpa nog, kunna uppstå. Olika yrkandens framställas, mellan hvilka Kongl. Maj:t skall skilja. Regeringen kan icke på egen hand bestämma sin mening i dessa fall, der den ene yrkesmannen kanske står mot den andre, utan måste rådföra sig med någon myndighet. Den skulle då kunna vända sig till fiskeristyrelsen, hvilken skulle ega att tillhandagå med nödiga upplysningar.

Men derjemte skulle en sådan styrelse sjelf framkomma med förslag till åtgärder för fiskerinäringens befrämjande, och i detta afseende finnas de viktiga frågorna om varans behandling, d. v. s. om saltning, packning, märkning m. m., om fiskredskap och båtar, om beredande af bättre handelsvägar, afsättning och kommunikationer m. m.; och slutligen, dock i sista rummet, skulle fiskeristyrelsen ega någon uppmärksamhet åt de biologiska undersökningarna rörande fiskens lefnadssätt, fortplantning m. m. Styrelsen skulle naturligtvis också följa med utvecklingen i utlandet, gifva nödiga upplysningar och, som sagdt, i sin ordning framställa förslag till den viktiga näringens befrämjande.

Jag får således på det lifligaste yrka bifall till statsutskottets hemställan i denna punkt.

Herr Kerfstedt: Motivet för statsutskottets hemställan om afåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t, i syfte att få westkustfiskets administration ordnad, var hufvudsakligen det, att, när Riksdagen år 1889 faststälde stat för landtbruksstyrelsen, så tillsattes endast en fiskeritjänsteman i denna styrelse, nemligen fiskeriinspektören; och under landtbruksstyrelsen skulle hela landets fiskerinäring sortera, med undantag af westkustfisket. Nu har man väntat sedan år 1889 på ordnandet af äfven detta fiskes administration, men ingenting har blifvit åtgjordt.

I Göteborgs och Bohus län har visserligen länsstyrelsen till-

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. hafsfiskets
befrämjande.
(Forts.)*

satt en fiskeritillsyningsman, och i Hallands län har hushållnings-sällskapet afönat en sådan. Man kan lätt tänka sig, att, när såsom i Halland, fiskeritillsyningsmannen kan komma till fiskeplatserna endast ett par gånger om året, tillsynen icke blir så effektiv. I Bohuslän har en fiskeriförening uttalat sig för önskvärdheten af att en statens tjänsteman tillsattes för att taga vård om denna näring, och så väl landstingets som hushållningssällskapets förvaltningsutskott hafva framställt behovet af en särskild styrelse. Nu vore det i sin ordning, att äfven Riksdagen uttalade sig i saken, så att regeringen får veta dess mening. Önskar Riksdagen en fiskeristyreelse för hafs fisket, är det icke olämpligt, att den derom aflåter en skrifvelse till Kongl. Maj:t.

På grund häraf yrkar jag, att, huru anmärkningsvärda än motionens bilagor må anses vara i afseende å skrifsättet, statsutskottets hemställan i denna punkt må bifallas.

Herr Olsson: För min del anser jag frågan vara af den stora vikt och betydelse icke blott för de kuster, som gränsa till det vatten, der fisket bedrifves, utan för landet i dess helhet, att den förtjenar den största uppmärksamhet. Villigt må man väl erkänna det intresse, som Regering och Riksdag på sista tiden, åtminstone i någon mån, visat för fisket, men att mycket återstår att göra, som både kan och bör göras, det lider icke något tvifvel. Under sådana förhållanden tror jag, att det vore ett fel, om Riksdagen icke beslöte en sådan skrifvelse, som den statsutskottet föreslagit. Visserligen må det medgifvas, att motionen har affattats i ett språk, som kunde varit annorlunda, men jag föreställer mig, att, när frågan skall behandlas af regeringen, denna står på så hög ståndpunkt, att den icke tager någon hänsyn till motionens felaktiga innehåll.

Under sådana omständigheter anhåller jag, lika med den föregående talaren, att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Lindahl: När för ett par år sedan frågan om inrättande af en särskild landtbruksstyrelse, under hvilken fiskerinäringen skulle sortera, förevar, motsatte jag mig inrättandet af en sådan styrelse på föreslagna sättet, emedan jag ansåg fisket vara af den stora vikt, att det fordrade en särskild styrelse. Om här vore fråga om att till Kongl. Maj:t ingå med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida en sådan särskild styrelse för fisket, omfattande icke blott fisket vid Sveriges vestra och södra kuster, utan äfven det vid östra kusten samt i landets vattendrag och insjöar, borde inrättas, så skulle jag med glädje understödt ett sådant förslag; men då det endast gäller införandet af särskilda fiskeriinspektörer för vestkustfisket, hvilka sannolikt skulle lyda direkt under civildepartementet, och icke kunna inordnas under landtbruksstyrelsen, som fortfarande skulle i öfrigt hafva inseende öfver fiskerierna i allmänhet, hvarigenom större ojemnhet i åtgöranden är att befara, så anser jag, att en skrifvelse, på sätt i motionen begäres, icke bör vinna Första Kammarens bi-

fall; hvarför jag yrkar afslag å statsutskottets hemställan i denna punkt.

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. hafsfiskets befrämjande.*

Herr Nyström: Jag skall be att med anledning af den siste ärade talarens anförande få erinra derom, att frågan om inrättande af särskilda inspektörer beröres i det senare momentet af denna punkt, hvilket ännu icke blifvit föredraget. Här är åter fråga om inrättandet af en särskild styrelse för det stora hafsfisket, hvilket anses påkalla en särskild administration. Frågan om inspektörer är således icke ännu föredragen.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna moment hemställt och vidare på afslag derå samt förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Lindahl* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom. a) af 6 punkten i sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—46;

Nej—60.

Mom. b).

Utskottets hemställan bifölls.

7 och 8 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

9 punkten.

Herr *Ekenman*: Den fråga, som nu föreligger, innebär, såsom kammaren behagade finna, Kongl. Maj:ts förslag till löneför-

Löneförbättring åt banvakterna vid statens jernvägstrafik.

Löneförbättring af banvakterna vid statens jernvägstrafik.
(Forts.)

bättring för banvakterna vid statens jernvägar, så att desse i högsta löneklassen skulle erhålla 600 kronor utom de förmåner, som särskildt äro dem tillerkända. Detta förslag har statsutskottet afböjt hufvudsakligen af det skäl, att en allmän revision af löneförhållandena för tjänstemän och betjente vid statens jernvägar skulle vara nära förestående. Jag vill visst icke förneka, att icke detta skäl har en viss giltighet; dock tror jag, att saken ter sig något annorlunda, om man tager den i något mindre omfång på sätt reservanterna gjort och begränsar frågan till banvakterna i Norrland. Jag tror icke det kan förnekas, att banvakterna vid statens jernvägar i allmänhet befinna sig i mycket knappa och små vilkor, men det är enligt mitt förmenande obestriddt, att dessa knappa vilkor äro mycket känbarare för de banvakter, som äro anställda i Norrland, ty dels är tjänstgöringen der vida hårdare och mera betungande till följd af klimatet och den långa vintern och dels äro kostnaderna för lifsuppehållet i Norrland högre än för dem i södra Sverige. Någon utredning om dessa förhållanden synes mig icke erforderlig, då saken är så klar och tydlig i och för sig sjelf. Och när förhållandet är sådant, vågar jag uttala den förhoppning, att Första Kammaren måtte finna med rättvisa och billighet förenligt att icke uppskjuta denna löne reglering längre, när den nu kan och bör afgöras, så att dessa trogna och pålitliga statens arbetare och tjenare ju förr desto hellre må komma till en lämplig förbättring i deras vilkor. Det är så mycket mera skäl att bevilja dem denna löneförbättring, då man betänker, huru viktigt och ansvarsfullt deras kall är och huru många människors lif och stora ekonomiska intressen bero på deras vaksamhet.

På grund häraf anhåller jag om proposition på bifall till reservanternas förslag.

Herr Boström: I likhet med Kongl. Maj:t och den siste ärade talaren finner jag, att ändamålet med denna framställning är ganska behjertansvärdt, men anledningen, hvarför jag motsätter mig att i år framkomma med ifrågavarande löneförhöjning, är först det, att i Kongl. Maj:ts proposition icke föreligger någon bestämd siffra om behovet. Det är visserligen sant, att man från jernvägsstyrelsen erhållit en pro memoria, som visar, att meningen vore att höja aflöningen för banvakterna norr och öster om Ljusdal och att summan härför skulle uppgå till 12,360 kronor, och reservanterna hafva föreslagit, att denna summa skulle fixeras till 12,000 kronor. Men då komme en del af dem, som äro i behof af löneförhöjning, icke deraf i åtnjutande. Och då man dessutom erfar, att Kongl. Maj:t den 31 december 1891 anbefalt jernvägsstyrelsen att före den 1 september 1892 till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till nytt aflöningsreglemente vid statens jernvägs trafik, så synes det mig vara skäl att icke bifalla det nu föreliggande förslaget, utan vänta till nästa år. Jag tror således, att skäl förefinnes för att vänta med denna lönetillökning till dess fullständig omreglering af lönerna förelägges Riksdagen, och tillåter jag mig alltså yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Lundeberg: Utskottet har, på sätt den siste talaren erinrade, såsom hufvudsakligt skäl för sitt afslag åberopat, att Kongl. Maj:t den 31 december 1891 anbefalt jernvägsstyrelsen att före den 1 september 1892 inkomma med förslag till nytt aflöningsreglemente för statens jernvägar och att således kunde med denna fråga anstå till dess nämnda förslag inkomme, hvilket sannolikt skulle inträffa nästa riksdag.

Löneförbättring åt banvakterna vid statens jernvägstrafik.
(Forts.)

Då Kongl. Maj:t emellertid fjorton dagar efter detta beslut funnit sig manad att i år begära löneförhöjning åt banvakterna, så är det påtagligt, att därför funnits allvarliga och fullgiltiga skäl, och hafva en del af dessa äfven funnit sitt uttryck i Kongl. Maj:ts proposition. Deri omförmåles nemligen, att tjänstgöringsförhållandena i Norrland äro annorlunda än i öfriga Sverige. Lefnadsvilkoren äro ogynsammare än eljest, och de klimatiska förhållandena icke blott försvåra tjänstgöringen, utan orsaka äfven, att banvakterna icke kunna der draga någon förmån af planteringsland med mera, som stode banvakter på andra håll till buds.

Det meddelades i utskottet af en ledamot, som är väl förtrogen med förhållandena i öfre Norrland, att det derstädes ofta mötte svårigheter att få stadigvarande banvakter. De funne aflöningsförhållandena för små och otillfredsställande, hvadan ombyte ofta måste ega rum, hvilket visserligen icke vore till båtnad för en sådan verksamhet som jernvägarnas.

Men äfven andra skäl kunna andragas för ett bifall till denna löneförhöjning, särskildt önskvärdheten för en arbetsgifvare att på grund af befintliga förhållanden och inom rättvisa gränser kunna så ordna aflöningen åt sina arbetare, att desses rimliga anspråk blifva tillfredsställda. Det anfördes i utskottet, såsom stöd för afslag, att om ifrågavarande löneförhöjning blefve beviljad, detta skulle menligt återverka på de enskilda jernvägarnas ekonomi, enär de skulle blifva tvungna att äfven öka aflöningsarne åt sina banvakter. Jag känner icke aflöningsförhållandena vid enskilda jernvägarna i mellersta och södra Sverige, men jag föreställer mig, att de äro väsentligen olika mot dem i norra Sverige likasom öfriga aflöningar inom de olika landsdelarne. Jag vet emellertid, att enskilda jernvägar i norra Sverige betala lika mycket eller mera åt sina banvakter, än hvad statens banvakter skulle erhålla efter den nu föreslagna förhöjningen, och är i tillfälle nämna, att vid en jernväg utgår lönen i ett för allt med 720 kronor, och vid en annan med 692 kronor, under det att statens banvakter för närvarande endast hafva 636 kronor och, om reservanternas förslag godkännes, skulle erhålla 696 kronor, hvilket visserligen icke kan anses vara för högt, då statsbanenädet allt mera närmar sig polcirkeln.

Jag finner det således fullt berättigadt och ur många synpunkter klokt, att någon förbättring beredes banvakterna i Norrland, hvarför jag hemställer om bifall till reservanternas förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner, först på bifall till

hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt och vidare derpå, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den af grefve *Sparre* med flere vid denna punkt afgifna reservation, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

10—24 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

25 punkten.

Anslag till
svenska moss-
kulturförening-
gen.

Herr *Benedicks*: Såsom ledamot af svenska mosskulturföreningens styrelse har jag ansett mig pligtig att uppträda för att i denna fråga motsätta mig statsutskottets hemställan. Svenska mosskulturföreningen är i allmänhet tillräckligt känd för att jag särskildt här skulle behöfva föra dess talan. Hvad emellertid angår förevarande hemställan att få det förut beviljade anslaget af 10,000 kronor plus 4,000 kronor till utställningen i Göteborg förhöjdt till 15,000 kronor, får jag såsom det förnämsta skälet först och främst anförda det, som äfven återfinnes i utskottets betänkande, der det framhålles, att framför allt måste de arbeten, som påbörjats, äfven fortsättas. Svenska mosskulturföreningen har börjat med små medel; den har fått krypa framåt, innan den kunnat gå; den har genom de största ansträngningar lyckats erhålla anslag från hushållningssällskap, landsting och enskilda personer, så att dess budget nu uppgår till omkring 41,000 kronor, men det finnes äfven skuld, balanserad med omkring 3,000 kronor. Men så kan det icke fortgå; endera måste föreningens verksamhet inskränkas eller också måste staten här gifva sitt bidrag. När nu föreningen ansträngt sig så långt det går, och dess verksamhet är af så stort gagn och en sådan betydelse, att jag trotsar hvem som helst att framdraga exempel på något annat anslag i budgeten, som skulle kunna medföra så stort praktiskt gagn som det ifrågavarande, kan det då vara skäl i att inskränka dess tillgångar, i synnerhet då det nu gäller att i hela landet ända upp i Norrland tillgodogöra resultaten af föreningens verksamhet? Tjenstemän finnas, som äro anställda för alla möjliga olika slags för föreningen nödiga arbeten, som pågå i både teoretisk och praktisk riktning. Nu gäller det först och främst att kunna anställa ett behöfligt antal af kulturingenjörer, som resa i kring och redan gjort sig förtjente af goda vitsord. För att nå detta mål samt utföra detta krig mot okungheten fordras såsom alltid i dylika fall "pengar, pengar och återigen pengar", och föreningen har därför icke sett någon annan utväg än att med förtroende vända sig till statsmagtarna för att få hjälp.

I utlandet, hvarifrån vi till stor del hemtat den erfarenhet, som här vid lag kommer oss till godo, har man för saken gjort vida större uppoffringar än här skulle blifva fallet. Jag vill endast framhålla, huru den mot Sverige mycket lilla provinsen Hannover

anslagit en summa af 400,000 mark för att åstadkomma mönsterlandtbruk på de hannoveranske mossarne. Jag vill äfven anföras, huru den preussiska staten understöder mosskulturstationen vid Bremen med 30,000 mark om året samt låter gräfva stora, mycket dyrbara kanaler för att åstadkomma behöfliga kommunikationer, och huru staten der själf — så är det icke här — låter å mossarne verkställa stora uppodlingar, som kosta betydliga summor. Jag hemställer, huru vida icke, när nu Riksdagen en gång beviljat så stora medel till odlingslånefonden, såsom ett korollarium deraf följer, att understöd i behöflig mån bör lemnas åt mosskulturföreningen. Om icke detta *nu* lemnas, kommer det icke att göra så stort gagn, som om det längre fram beviljas, ty nu först har odlingen af mossarne i vårt land tagit någon fart, och nu om någonsin behöfves vetenskapens hjälp.

Anslag till svenska mosskulturföreningen.
(Forts.)

Jag är öfvertygad, att Första Kammaren såsom hittills äfven nu skall visa sig hafva icke blott öppet sinne för en stor, fosterländsk sak, utan äfven öppen hand, då det gäller dess framgång, och därför vågar jag, herr talman, yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Boström: För min del måste jag motsätta mig det yrkande, som den siste ärade talaren här gjort. Svenska mosskulturföreningen har ända till förlidet års riksdag uppburit ett statsunderstöd af 5,000 kronor, men då uttalade sig statsutskottet för önskvärdheten af att detta ökades, och med anledning af statsutskottets förslag beviljade Riksdagen anslaget höjande till 10,000 kronor, hvarjemte af statsmedel anslogos 4,000 kronor för bestridande af omkostnaderna för utställningen i Göteborg förliden sommar. Då detta ärende nu varit föremål för Kongl. Maj:ts behandling, och Kongl. Maj:t, med erkännande af föreningens synnerligen behjertansvärda ändamål, icke ansett sig året efter det, då anslaget fördubblats, böra framställa förslag om dess ytterligare tillökning, tror jag icke, att tiden kan vara inne att bevilja en sådan förhöjning. Utskottet, som med mycket erkännande uttalat sig om den stora betydelsen för jordbruket af föreningens verksamhet, har sålunda icke ansett sig redan nu kunna förorda en ytterligare ökning. Föreningen bör äfven, såsom mig synes, innan den fått tillräckliga medel, kunna tillse, att dess utgifter tills vidare hållas inom något mindre proportioner.

Jag tillåter mig att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Spånberg: Då jag underskref denna motion, som nu föreligger till afgörande, hade jag gjort mig den föreställningen, att ytterligare skäl för dess begäran om en tillökning af 5,000 kronor i det till svenska mosskulturföreningen proponerade anslaget icke skulle behöfva anföras. Jag trodde, att nämnda förening och dess verksamhet vore så välkända för statsutskottets ledamöter att ytterligare motivering i detta hänseende icke skulle behöfvas, men statsutskottets utlåtande visar, att så icke är fallet. Det har sagts, att ytterligare skäl än som anförts, i svenska moss-

Anslag till
svenska moss-
kulturförening-
gen.
(Forts.)

kulturföreningens skrivelse till regeringen samt landtbruksstyrelsens deröfver lemnade utlåtande, icke blifvit frambragta, som göra, att det kan tillstyrka ett högre belopp. Jag skall till en början påpeka, att denna lilla motion blifvit af statsutskottet origtigt läst, efter hvad af dess eget utlåtande framgår. Motionen lyder helt enkelt: "att Riksdagen ökar det af Kongl. Maj:t i dess nådiga proposition n:o 1 föreslagna belopp från tio till femton tusen kronor." Men utskottet säger: i en inom Första Kammaren väckt motion hafva motionärerna utmält, "att det till understöd åt svenska mosskulturföreningen *utgående* belopp måtte ökas från 10,000 kronor till 15,000." Härei ligger ett misstag. Det belopp, som åt mosskulturföreningen af förlidets års riksdag beviljades, var 14,000 kronor. Visserligen voro, såsom statsutskottet säger i sin motivering, 4,000 kronor afsedda till bestridande af kostnaderna för deltagandet i Göteborgs-utställningen, men faktiskt är, att mosskulturföreningen under detta år af statsmedel åtnjuter 14,000 kronor, och det är således endast en förhöjning af 1,000 kronor som ifrågasättes.

Mine herrar! Enligt min uppfattning är det af stor vikt, att mosskulturföreningen genom högre anslag sättes i stånd att så fort som möjligt kunna ernå och inför den intresserade allmänheten framlägga de fruktbärande och såsom jag hoppas säkra resultat, hvilka genom dess försök kunna ernås. Millioner tunnland mossjord finnas, som böra utdikas och kultiveras, tusentals tunnland äro odlade och under odling, och hvarje dag som går gör svenska folket förluster genom missgrepp, som vid mossarnes odling och skötsel begås. Den ene dikar så och den andre så, den ene gödslar sina mossar på ett sätt och den andre på ett annat, och de misslyckas kanske på båda två, och då kunde man må hända med ett litet belopp, väl använt på ett enda försöksställe, utforska bästa sättet för ernående af ett vinstgifvande resultat, och derigenom stora besparingar göras. Här finnas i vårt land ofantliga, för närvarande alldeles ofruktbara sträckor. Om I, mine herrar i statsutskottet, hade såsom jag uppvuxit på ett ställe, der en öken breder ut sig strax invid bostaden, en ofantlig hvitmosse, som under långliga tider spridt frost öfver angränsande odlade marker, och tillika sett, huru denna, numera uppodlad, under förlidets år burit en fullgod skörd af baljväxter, så skullen I icke hafva yrkat på, att ytterligare skäl borde anföras för ifrågasättande af anslags beviljande. Inför denna kammares ledamöter behöfver jag icke framhålla vigten och betydelsen för jordbrukets framåtskridande af vetenskapliga arbeten i hithörande ämnen, ty den kännen I lika bra som jag. Jag vill dock anföras ett litet exempel till belysning af detta förhållande. Af det stora flertalet är det visserligen bekant, men andra känna det möjligen icke. För icke så länge sedan var det omöjligt att med fördel odla de magra hvitmossarne, och äfven lågmossar af sämre beskaffenhet hafva icke lönat mödan, innan vetenskapen upptäckte de här behöfliga och lämpliga gödningsämnen. Sedan dess har man emellertid med stor fördel kunnat odla de s. k. lågmossarne. På den allra sista tiden har vetenskapen gjort ett lika viktigt om ej viktigare rön, då den

upptäckt, att de dyrbara qväfvehaltiga gödningsämnen kunna und-
 varas genom odlande af baljväxter. Man har nemligen kommit
 underfund dermed, att detta viktiga gödningsämne kan tillföras
 jorden genom ett slags bakterier, som sätta sig på dessa baljväxters
 rötter. Bakterierna tillföras med ympjord, tagen från sådana stäl-
 len, der baljväxter växt frodigt under föregående år. Denna stora
 vetenskapliga upptäckt har gjort möjligt att få baljväxter och
 sedermera äfven andra sädeslag att växa på jorden utan att till-
 föra det dyrbara qväfvet och sålunda äfven gjort odlingen af de
 nyss omnämnda öknarne möjliga, men ännu återstår mycket att i
 detta hänseende utforska.

*Anslag till
 svenska moss-
 kulturförening-
 gen.*
 (Forts.)

Hvad gör 5,000 kronor för svenska staten, om större afkast-
 ning kan vinnas af hundratusentals tunnland jord? Jag tror, att
 sparsamhet skulle i detta fall vara ett i hög grad beklagligt miss-
 tag. Jag beder eder, mine herrar, gifven svenska mosskulturföre-
 ningen de här äskade 15,000 kronorna och I skolen till ersättning
 få se ökad välstånd, fruktbarande fält och odlade mossar i de
 trakter der I förut hafven sett ofrukbara öknar.

Jag yrkar bifall till motionärernas förslag.

Herr Boström: Jag begärde ordet med anledning af en an-
 märkning af den siste ärade talaren angående det resultat, hvartill
 statsutskottet i detta ärende kommit. Han sade, att det anslag,
 som i fjol beviljades svenska mosskulturföreningen, belöpte sig till
 14,000 kronor och icke, såsom här står, 10,000 kronor. Jag tillåter
 mig att fästa uppmärksamheten derpå, att Kongl. Maj:t af sistlidet
 års Riksdag begärde ett anslag för ifrågavarande förening af 15,000
 kronor, som afslogs så till vida, att 10,000 kronors anslag bevil-
 jades till föreningen och 4,000 kronor anslogos till bekostande af
 föreningens deltagande i utställningen i Göteborg. Något *anslag*
på 14,000 kronor till svenska mosskulturföreningen är således icke af
 Riksdagen beviljadt.

Herr Casparsson: För den, som uppmärksamt genomläser
 statsutskottets motivering, tror jag det skall vara temligen klart,
 att statsutskottet visst icke är arvogt stämdt mot nu ifrågavarande
 sak; tvärt om! Men i fjol begärde Kongl. Maj:t för detta ändamål
 15,000 kronor, och statsutskottet föreslog då att nedsätta anslaget
 till 10,000 kronor, hvilken nedsättning Riksdagen godkände. I år
 säger departementschefen, att "skäl synas icke vara för handen
 att sätta ifrågavarande bidrag till högre belopp än Riksdagen för
 innevarande år beviljat". Vid sådant förhållande kunde stats-
 utskottet, som i fjol nedsatte anslaget *under* hvad Kongl. Maj:t fö-
 reslagit, icke gerna höja det *utöfver* hvad Kongl. Maj:t nu begärt.
 Det skulle hafva varit att med Kongl. Maj:t uppföra leken: "när
 jag säger släpp, skall du hålla, och när jag säger håll, skall du
 släppa". Detta ansåg statsutskottet icke tillständigt och tillstyrkte
 därför det belopp, som Kongl. Maj:t här föreslagit. Men vill
 Riksdagen anvisa ett högre, är det naturligtvis en sak, hvaröfver

Anslag till
svenska moss-
kulturförening-
gen.
(Forts.)

Riksdagen ensam bestämmer, och som jag för min del visst icke skulle beklaga.

Herr Spånberg: Detta är en strid om ord. Ett faktum är, att Riksdagen förlidet år beviljade till svenska mosskulturföreningen 14,000 kronor, hvaraf 4,000 kronor skulle användas till betäckande af föreningens befarade skuld för utställningskostnader i Göteborg. Denna utgift afser visserligen förlidet år, men det är i år som föreningen får lyfta de 14,000 kronorna. Således afser vår motion att höja det senast beviljade anslaget med endast 1,000 kronor. Nu har departementschefen i välvilliga ordalag tillstyrkt ett anslag af 10,000 kronor, men tycker, att utgifterna stiga något fort. Bland annat hafva 2,000 kronor beräknats för utgifvande af tidskriften. Det är just ett af skälen för beviljande af 15,000 kronor, att ledamöternas antal ökats så betydligt, att man måste öka upplagan af tidskriften med 1,000 exemplar. Hade ledamöternas antal minskats, vore förhållandet ett annat. Då kunde det möjligen hafva varit skäl att minska anslaget, men den omständigheten, att deras antal ökats, bör enligt min uppfattning vara det bästa skälet för anslagets höjande.

Vidare hafva resekostnaderna beräknats till förhöjdt belopp af 2,000 kronor. Ja, det är ju naturligt, att när man anställt en kulturingenjör för att gå allmänheten äfven i Norrland till handa med råd och biträde efter requisition, är det alldeles klart, att han icke kan resa för intet, utan måste hafva resekostnadsersättning; och att aflöningarna ökats, är ju också naturligt, när flera nya personer anställts i föreningens tjenst. Jag anser således det vara rätta ögonblicket att understödja föreningen, när den är i sin kraftigaste och lifaktigaste ålder, så att den må kunna hastigt utveckla sig. Vore det deremot så, att den visade benägenhet att gå till baka, då kunde det vara skäl att draga in på anslaget. Detta är en förening, som inom landet vunnit den starkaste tillslutning. Den räknar 3,000 medlemmar bland Sveriges förnämsta jordbrukare. Styrelsen har arbetat flera år utan ett öres ersättning, och ändå hållas 20 à 30 sammanträden hvarje år. Enskilda personer och hushållningssällskap hafva uppoffrat så mycket, att om staten nu tillsläpper dessa 15,000 kr., så blir det ungefär $\frac{1}{3}$ af föreningens hela utgiftsstat.

Ett annat talande skäl, hvarför mosskulturföreningen bör få 15,000 kronor, är att, efter hvad jag nyligen sett, en systerförening — nemligen utsädesföreningen i Svalöf — af statsmedel erhållit 15,000 kr., och jag vet icke i hvilket hänseende mosskulturföreningen kan anses stå till baka för utsädesföreningen. Detta understöd är visserligen taget af medel, som äro af Riksdagen ställda till regeringens disposition, men det är statsmedel i alla fall. Om man går till Riksdagen direkt, så behöfver man väl icke därför få ett mindre belopp. Jag trodde verkligen, att det i Riksdagen sutte personer, som icke tvekade att bevilja ett så obetydligt anslag för ett allmännyttigt ändamål.

Jag yrkar fortfarande bifall till motionen.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föreliggande punkt hemställt och vidare derpå, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från den i ämnet väckta motionen, skulle bifalla motionen utan förändring; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Boström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 25 punkten af sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan, så vidt den skiljer sig från den i ämnet väckta motionen, och bifaller motionen utan förändring.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—51;

Nej—64.

26 punkten.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

27 punkten.

Herr *Nyström*: Endast några få ord för att visa, att det verkligen funnits skäl att framlägga motionen, och att det enligt min mening till och med finnes skäl att bifalla densamma.

Såsom skäl för sitt afstyrkande anför utskottet endast, att saken icke varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning. Är det förmätet att så läsa dessa ord, att man i dem ser en viss förhoppning om sakens slutliga framtida utgång? Detta lemnar jag derhän, men jag vill påminna om, att på sista tiden icke få exempel finnas på att dylika anslag, i synnerhet då de gäلت kulturändamål, blifvit beviljade, på enskild motion, och jag tror icke att Riksdagen har haft skäl att ångra, att den på detta sätt förfarit. I denna

Ifrågasatt anslag till inlösen af en samling bergarter m. m.

Ifrågasatt an-
slag till inlö-
sen af en sam-
ling bergarter
m. m.
(Forts.)

sak är naturligtvis för frågans bedömande vetenskapsakademiens utlåtande afgörande. Detta utlåtande innehåller all den utredning i frågan, som öfver hufvud kan förekomma, och de tvenne framstående vetenskapsmän, som yttrat sig i saken, hafva om möjligt ännu mer betonat det gagn, som skulle följa af detta lilla anslag, då de påpekat det värderika bidrag, man derigenom skulle vinna vid utredande af vårt lands geologi, och framhållit, att denna samling i sjelfva verket är en nödvändig bilaga till de viktiga arbeten, som gjorts under äldre tider och som lära vara af stor vikt äfven för nuvarande geologiska undersökningar. Från denna samling lära ju äfven komma viktiga bidrag till gruffältens historia. Det finnes för öfrigt prejudikat på inlösen af sådana samlingar. Om jag således uteslutande litar på vetenskapsakademiens utredning i detta hänseende, förmodar jag, att ingen har någonting att derom säga, ty om någonsin en auktoritet skall hafva vitsord i dylika fall, är det i detta fall vetenskapsakademien. Om jag således slutligen, hänvisande till vetenskapsakademiens utlåtande, påyrkar bifall till motionen, kan jag icke underlåta att äfven, såsom ett sista argument, fästa uppmärksamheten på att den person, som skulle komma i åtnjutande af denna summa, är en i knappa omständigheter lefvande dotter till en förtjent vetenskapsman.

På grund af nu anförda skäl yrkar jag bifall till motionen.

Herr Lundström: Äfven jag ber att få framhålla de stora fördelar, som skulle komma den svenska vetenskapen till godo, i händelse staten blefve egare till dessa samlingar, och de således blefve tillgängliga för allmänheten. Såsom synes af de bilagor, som åtfölja motionen, har chefen för geologiska byrån anført, "att den af J. H. af Forselles upprättade kartan är behäftad med ett fel, som i hög grad minskar dess användbarhet, i det att nöjaktig förklaring saknas beträffande de många egendomliga bergartsbenämningar, som härmed infördes och hvilka sedermera icke vunnit efterföljd". Detta gör naturligtvis, att beteckningarna på kartan icke kunna jämföras med beteckningarna på de kartor, som nu upprättas. Genom inköpet skulle nu de för kartans upprättande insamlade och etiketterade bergartsstufverna blifva tillgängliga, och kartan derigenom blifva af betydligt större gagn än för närvarande, och det nämnda felet afhjelpas. Vidare skulle man genom köpet äfven komma i besittning af de af Forselles och hans medhjelpare under kartläggningen förda dagböcker och derigenom få en ersättning för den nu saknade beskrifningen. Också säges i nämnda bilaga, att "berörda bergartsstuffer och handskrifter kunna med fullt fog betraktas såsom en ousbärlig bilaga till meranämnda karta". Dessutom skulle genom inköpet också erhållas de betydande samlingar af mineralier och bergarter, som af Forselles insamlades vid af honom verkställda specialundersökningar af svenska grufvefält, och dessa samlingar äro utan tvifvel af stor vikt för framtida undersökningar af samma grufvefält. Då härtill kommer, att såväl vetenskapsakademien som chefen för Sveriges geologiska byrå tillstyrkt inköpet, synas fullgiltiga skäl förefinnas för önskvärd-

heten af att dessa samlingar blefve för allmänheten och den geologiska forskningen mera tillgängliga, och att staten för den skull blefve egare till dem. På grund häraf skulle jag vilja uttala mig för bifall till motionen, men såsom saken nu ligger, torde ett bifall icke vara att hoppas. Under uttalandet af den förhoppning, att medel till samlingarnas inköp ändock skulle kunna åstadkommas, anser jag mig därför för närvarande icke böra göra något yrkande.

Ifrågasatt anslag till inlösen af en samling bergarter m. m.
(Forts.)

Herr Casparsson: Beträffande önskvärdheten af att staten måtte inlösa ifrågavarande samlingar, delar jag fullkomligt motionärernas åsigt; men när frågan ännu icke varit underkastad Kongl. Maj:ts pröfning, och då summan icke är större än 3,000 kronor, och Kongl. Maj:t icke lär sakna medel att, om så befinner lämpligt, inlösa ifrågavarande samlingar, har jag instämt i det slut, hvartill utskottet kommit, att man icke för detta ändamål behöfde anvisa särskilda medel. Detta är min ställning till frågan, och jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt och vidare derpå, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

28 och 29 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

30 punkten.

Herr Törneblad: Det är med stor tillfredsställelse som jag funnit, att utskottet ansett sig böra tillstyrka Kongl. Maj:ts proposition i ifrågavarande ämne, och icke minst har det glädt mig, att utskottet särskildt accentuerat vigten deraf, att stipendier lemnas åt personer, som vilja besöka utställningen och kunna vid den inhemta kunskap och erfarenhet, som sedan komma vårt lands näringar till gagn. Men då utskottet gjort detta uttalande så bestämdt, torde det vara af vigt att, innan frågan slutligen afgöres, åtminstone ett eller annat ord kan falla derom, hvilka personer som egentligen skola komma i åtnjutande af det ifrågasatta understödet. Då man granskar den behandling, som detta ärende undergått, innan det framlades för Riksdagen, faller det lätt i ögonen, att åsigtarna om kvalifikationerna och kompetensen hos de personer, som skulle hugnas med ett dylikt reseunderstöd, vexla så pass mycket, att det, så vidt jag kan förstå, hade varit synnerligt önskvärdt, om i den till Riksdagen aflättna framställningen någon närmare begränsning eller bestämning af dessa kvalifikationer och denna kompetens, än som ligger i uttrycket "tecnici", hade blifvit

Anslag för Sveriges deltagande i utställningen i Chicago m. m.

Anslag för
Sveriges delta-
gande i ut-
ställningen i
Chicago m. m.
(Forts.)

lemnad. Att statsutskottet der vid lag tillstyrkt oförändradt bifall till propositionen, finner jag ganska naturligt, och det kan också icke vara min mening att här framkalla någon diskussion om eller yrkande till förändring af detta beslut eller de ordalag, i hvilka det är affattadt, men jag tror, att det skulle vara rätt nyttigt — i betraktande af dessa olika uttalanden — om man under diskussionen möjligen kunde få inhemta någon närmare förklaring om huru ordet "teknici" egentligen skall förstås. Ser man på sidan 50 i statsrådsprotokollet till 6:te hufvudtiteln, möter man der ett yttrande, afgifvet af styrelsen för svenska teknologföreningen i Stockholm, hvilket särskildt fäster uppmärksamheten derpå, att "ordet 'tekniker' är något mångtydigt, enär, om detta toges i dess vidsträcktaste bemärkelse, det omfattade ej allenast praktiserande ingenjörer och arkitekter, utan äfven lärare vid tekniska undervisningsanstalter samt egentliga yrkesidkare eller handverkare". Styrelsen fortsätter också, att, "då kompetensvilkoren borde uppställas olika för olika kategorier, funne styrelsen det lämpligast att inskränka sina uttalanden till endast den första gruppen af teknici eller teoretiskt och praktiskt utbildade sådana". Då detta är det första uttalande som förekommer, och det uttalande, som allra bestämdast inlåter sig på betydelsen af ordet "teknici", kan den föreställningen lätt uppstå, att vid tillämpningen "teknici" kan blifva begränsadt till just den första kategorien, som styrelsen omtalat. Detta vore enligt min tanke föga lyckligt, i ty att om det också är klart, att i och för vinnande af den öfversigtlighet och den djupare uppfattning af hvad vid en utställning kan vara att inhemta, som i stort kan gagna landet, det alltid är behöfligt, att dylika både teoretiskt väl utbildade och praktiskt dokumenterade personer resa dit, det dock är angeläget, att äfven det praktiska arbetets män, utöfvare af industrier och handverk i större eller mindre omfattning, få tillfälle att i detta den praktiska erfarenhetens förlofvade land utvidga sina vyer och till sitt eget land hemföra resultatet af hvad de sålunda inhemtad, hvilket just för den öfvade praktikern ofta kanske blir af större betydelse än för den mera teoretiskt underbyggde. Det gäller nemligen ofta vid dessa utställningar att se till, icke blott hvad som är värdefullt och väl uttänkt, utan äfven och stundom kanske i främsta rummet hvad som "går" och kan vara tillämpligt hos oss vid industriens utöfning. Denna synpunkt har äfven blifvit fasthållen af de myndigheter, som yttrat sig i frågan. Det har af tekniska samfundet i Göteborg bland annat blifvit betonadt, "att det inom den mindre industrien och handtverkerierna finnes ett ganska stort antal personer, hvilka icke varit i tillfälle att bedrifva i egentlig mening teoretiskt-tekniska studier, men som ändock skulle kunna med framgång studera utställningen och derifrån hemföra rön och iakttagelser, som sedermera kunde visa sig i hög grad fruktbarande". En hvar af oss torde kunna erinra sig någon framstående industrieller fabriksidkare, som från början icke dokumenterat sig genom aflagda ingenjörsexamina eller i öfrigt teoretisk underbyggnad. Men det gäller här icke blott den tekniska industrien i inskränk-

taste mening, utan det gäller alla möjliga arter af industrier och näringar. Jag har här i min hand programmet för utställningen i Chicago, af hvilket framgår, huru vidsträckt denna utställning skall vara och huru den skall omfatta olika grenar af mensklig industri och näringar, som jag icke behöfver vidare uppräknas. Men då dessa åsichter hafva så mycket vexlat hos de förberedande myndigheterna, och bland annat denna vexling i åsichter och svårigheten att kunna bedöma, hvilka som borde hugnas med understöd, har ådragit sig särskild uppmärksamhet inom kommerskollegium eller den sista före Kongl. Maj:t handläggande myndigheten, är det också af vigt att vid tillämpningen icke begränsning sker för snåft, utan tillbörlig uppmärksamhet och beaktande egnas åt hvad kommerskollegium i den vägen anført, som i sin motivering säger, att "understöden borde utgå endast till sådana personer, som genom sin ställning inom industrien och sina insigter kunde till nämnda syftes ernående verkligen medverka", hvilket blifvit något vidsträcktare formuleradt i kommerskollegii kläm. Jag tager alldeles för afgjort, att då herr statsrådet och chefen för civildepartementet har yttrat, att för utseende af stipendiater en nämnd borde tillsättas för att granska ansökningarna och till Kongl. Maj:t afgifva förslag, äfven denna nämnd kommer att fästa vederbörligt afseende vid de synpunkter, som nu af mig blifvit sammanfattade efter hvad i ärendet förekommit, om nemligen denna nämnd anser sig på grund af sjelfva uttrycket i slutklämman dertill berättigad; ty det är i denna fråga liksom i så många andra af yttersta vigt att, när anslag lemnas, man må hafva fullt klart för sig, så vidt ske kan, att anslaget icke genom sjelfva uttryckssättet begränsas mer än från början varit afsedt och mer än nyttigt kan vara. Det är för att varna mot en sådan begränsning af ordet "teknici" — hvilket mycket väl kan tillåta en vidsträcktare tolkning än hvad som i visst fall fått göra sig gällande vid ärendets förberedande behandling — som jag tagit till ordet, men jag har icke annat yrkande att göra än på bifall till utskottets förslag i den föreliggande punkten.

Anslag för Sveriges deltagande i utställningen i Chicago m. m.
(Forts.)

Herr statsrådet Groll: Det var med full afsigt, som jag i mitt anförande till statsrådsprotokollet icke ville närmare definiera eller förorda några bestämda gränser för kompetens till dessa stipendier. Derför hafva de personer, som här skulle komma i fråga, blifvit kallade teknici. Jag kan för min del icke finna, att i detta ord skulle ligga någonting, som antyder, att dessa ovilkorligen skola hafva, genom aflagda examina eller på annat sätt, visat sig ega den nödiga tekniska underbyggnaden, utan jag har föreställt mig, att den nämnd, som här skulle tillsättas och som i första hand skulle pröfva ansökningarna, skulle hafva alldeles fria händer. Vi veta ju alla, att det hos dem, som icke haft tillfälle att genomgå tekniska högskolor eller andra sådana anstalter, det oaktadt kan förefinnas så öfverlägsna anlag för rent tekniska frågor, att dessa personer icke böra lemnas ur räkningen på den grund, att de icke hafva svart på vitt på sin kompetens. Jag instämmer

Anslag för
Sveriges deltagande i utställningen i
Chicago m. m.
(Forts.)

således helt och hållet med den siste värde talaren deruti, att här icke bör stadgas några bestämda gränser, utan att den blifvande nämnden må hafva fria händer. Man bör endast se till, att man får sådana personer, som kunna hafva nytta af hvad de vid utställningen komma att få se. Jag har för min del trott, att det icke skulle behövas något vidare uttalande i Riksdagens beslut om den ena eller den andra kvalifikationen för dem, som skola besöka utställningen. Jag hade föreställt mig, att detta vore en fråga, som kunde helt och hållet öfverlemnas åt den ifrågasatta nämnden.

Herr Almström: Det framgår af statsutskottets utlåtande, att bland de myndigheter, korporationer och föreningar, som haft attyttra sig rörande utställningen i Chicago, det största antalet uttalat den förmodan, att någon större tillslutning till utställningen icke vore att förvänta, hvilket vill säga, att de ansett, att den svenska industrien icke skulle hafva någon ekonomisk nytta af att deltaga i densamma. Emot detta tror jag, att det uttalande, som gjordes af teknikermötet i Göteborg, icke kan väga så mycket. Då regeringen ändock framlagt förslag till Sveriges deltagande i utställningen, måste det finnas andra skäl dertill, och detta skulle vara ett tillmötesgående mot våra många i Förenta Staterna, i synnerhet i Chicago och dess närhet, boende landsmän och, det kanske viktigaste, den omständigheten, att vid en så stor utställning Sverige icke bör saknas. Om det vore dessa två sista skäl, som ligga till grund för förslaget, följer deraf, enligt min tanke, att det anslag som begäres måste vara så högt tilltaget, att de industriidkare, som vilja deltaga i utställningen, icke tillskyndas större kostnader än den för tillverkningen af de föremål, som skola skickas till densamma och hvilka de löpa risk att icke få sälja. Det synes mig, att det anslag, som regeringen begärt, är väl litet. Statsutskottet har i sitt utlåtande påpekat, att regeringen torde till sitt förfogande ega medel, som kunna fylla en sådan uppkommen brist, och då jag anser, att det begärda anslaget af 200,000 kronor icke kan räcka till, om Sverige skall blifva väl representeradt, måste jag på förhand antaga, att regeringen, af till dess förfogande ställda medel, får släppa till ett större eller mindre belopp.

Men på samma gång som jag på grund af de sista tvenne skälen, nämligen tillmötesgående mot våra landsmän i Amerika och den omständigheten, att Sverige icke bör saknas på en sådan utställning, för min del tillstyrker bifall till utskottets förslag, kan jag icke underlåta att framhålla, att under 3 å 4 år en komité här i Stockholm har arbetat på att uppgöra plan till en skandinavisk utställning i hufvudstaden och till Kongl. Majt inlemnadt förslag till densamma, och vill jag uttrycka den förhoppning, att, om detta anslag till Chicago-utställningen bifalles, detta icke må utgöra ett hinder för regeringen att, så fort sig göra låter, framkomma med proposition om anslag till utställningen i Stockholm, till hvilken utställning Stockholms stadsfullmäktige, under förut-

sättning att Riksdagen anvisar ett visst belopp, beviljat ett anslag af 300,000 kronor.

Anslag för Sveriges deltagande i utställningen i Chicago m. m.
(Forts.)

Beträffande frågan, huru ordet teknici skall tydas, är jag af alldeles samma åsigt som de båda nästföregående talarne, och jag vill till och med säga, att jag tror, att någon tydning af detta ord icke kan behövas, ty icke kan ett uttalande i en teknisk förening kullkasta det begrepp, man i allmänhet har om hvad med teknikus menas. Detta allmänna begrepp omfattar dermed icke allenast en skolad yrkesidkare, utan äfven den, som börjat utan någon föregående skolunderbyggnad och sedermera fortgått på sin bana.

Jag tillstyrker bifall till utskottets förslag.

Herr Cederberg: Man har uti teknologföreningens styrelses uttalande velat lägga den mening, att styrelsen icke ansett andra kompetenta att åtnjuta reseunderstöd af ifrågavarande medel än dem, som vore både teoretiskt och praktiskt utbildade. Tillhörande föreningens styrelse, torde jag få anses ega någorlunda tillförlitlig kännedom om dennas åsigt, äfven om jag i denna fråga, hvarom någon mindre meningsskiljaktighet rådde, såsom tillhörande minoriteten icke får anses fullt berättigad att förklara majoritetens mening.

Verkliga förhållandet är, att styrelsen *begränsade omfånget af sitt yttrande* till de teknici, som vore både teoretiskt och praktiskt utbildade, och detta måtte väl få anses vara något helt annat än att fränkänna annan tekniker kompetens till erhållande af reseunderstöd, något som aldrig varit styrelsens mening. Tydligt nog synes mig detta framgå af det, som styrelsen yttrat och som statsutskottet refererat å sidan 39. Det heter der, att svaret på de framställda frågorna berodde på "huru långt man ansåge sig böra utsträcka omfattningen af begreppet "tekniker", enär, om detta toges i dess vidsträcktaste bemärkelse, det omfattade ej allenast praktiserande ingenjörer och arkitekter, utan äfven lärare vid tekniska undervisningsanstalter samt egentliga yrkesidkare eller handtverkare. För dessa olika kategorier borde kompetensvilkoren för understöds åtnjutande och äfven andra föreskrifter uppställas olika." Det är sålunda alldeles icke förnekadt, att kompetens finnes hos andra än dem, som äro teoretiskt och praktiskt utbildade. "På grund häraf", heter det derefter, "ansåge styrelsen det lämpligast att inskränka sina uttalanden till endast den första gruppen." Allt ett tydligt erkännande, att andra kompetenta grupper finnas, oaktadt styrelsen om dem icke velat uttala sig. Dessa upplysningar har jag velat lemna, för att icke det missförstånd, som tyckes råda, skall få stå kvar.

Herr Fränckel: Då jag för min del inom utskottet biträdt det föreliggande förslaget, ber jag få nämna, på grund af den diskussion, som nu här blifvit förd, att jag icke gjort detta utan tvekan. Jag anser nemligen, att det föreliggande anslaget sönderfaller i två hvar för sig mycket viktiga delar. Den ena, om hvilken alla myndigheter varit ense, är den, som afser att bereda möjlighet för

Anslag för Sveriges deltagande i utställningen i Chicago m. m.
(Forts.)

våra svenska teknici att så mycket som möjligt vinna erfarenhet vid den stora utställningen i Chicago. Derom äro meningarna icke delade. Icke heller torde man behöfva orda mycket om det sätt, hvar på denna del af anslaget skall användas, då denna fråga ju kommer att öfverlemnas till en sakkunnig nämnd, som får fria händer i afseende på det lämpligaste sättet, på hvilket detta anslag bör fördelas.

Hvad deremot den andra delen af frågan beträffar, Sveriges deltagande i utställningen, är det otvifvelaktigt, att de ansträngningar, som för detta ändamål måste göras, enligt detta förslag på långt när icke äro tillräckliga för att med dem det åsyftade målet skall kunna vinnas. Jag delar således med föregående talare den åsigten, att i fall Sverige, såsom utskottet riktigt förutsagt, skall vara i en särskild byggnad representeradt, är det anslag, som för detta ändamål nu blifvit begärtdt, enligt min tanke alldeles för litet. Det är att hoppas, såsom här äfven yttrats, att Kongl. Maj:t skall på annat håll finna medel att fylla den brist, som då efter all sannolikhet skall komma att uppstå.

Det är dock ett annat skäl, som varit anledningen till, att jag för min del tvekat att biträda den senare delen af anslaget, och det är, att anslagen framkommit till Riksdagen i en efter mitt förmenande oriktig ordning emot hvad de bort komma. Jag syftar dervid på den viktiga ansökan, som sedan någon tid till baka hvilar på Kongl. Maj:ts bord, nemligen om statsmedel för att åstadkomma en utställning i Stockholm.

Jag tror för min del, att vår industri och våra industriidkare i synnerhet skulle af en sådan skandinavisk utställning hafva så öfvervägande stora fördelar, att om denna utställnings tillkomst möjligen skulle göras beroende af de uppoffringar, som nu måste göras för verdensutställningen i Chicago, förlusten derigenom skulle blifva synnerligen stor. Jag tror dessutom, att de medel, som kunna anslås till en utställning i Stockholm, i vida större mån åter komma landet till godo genom de stora inkomster, som man derigenom på mångahanda sätt bereder våra kommunikationer och mycket annat. Jag tror dessutom, att med det stora afstånd, som föreligger emellan oss och Amerika och med de viktiga handelsförbindelser, som vi måste knyta på närmare håll, kommer en utställning i Stockholm att för vår handel och industri medföra vida större fördelar, än den utställning kommer att göra, som nu skall ega rum i Chicago.

Då jag nu tagit mig friheten påpeka detta, och då jag nu är beredd att yrka bifall till statsutskottets förslag, gör jag det under den säkra förhoppning, att Kongl. Maj:ts regering med det snaraste skall finna sig föranlåten att framhålla de viktiga skäl, som föreligga för att åstadkomma en skandinavisk utställning i Stockholm, och att denna kammare då icke skall vara obenägen att dertill lemna sin kraftiga medverkan.

Jag yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i nu förevarande punkt hemställt.

31 punkten.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

32 punkten.

Herr Kerfstedt: Då jag i statsutskottet deltagit i denna frågas behandling, men icke tillhörde majoriteten och således icke var med om det beslut, hvartill utskottet kommit, tager jag mig friheten angifva min ståndpunkt i denna fråga, oförhindrad dertill, som jag är, då jag ej är delegare i bolaget.

Af de upplysningar, som i denna sak lämnats så väl från kommerskollegium som från landshöfdingeembetena i Malmöhus-, Kristianstads- och Hallands län, som äfven ifrån dessa läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, framgår, att om den ångfartygsförbindelse, som sydsvenska ångfartygsaktiebolaget sedan år 1878 underhållit emellan skånska hamnar och England, skulle upphöra, skulle en sådan casus vara till stort men för den fördelaktiga afsättning af kreatur och landbruksprodukter, som från flera län eger rum. Att man kan befara, att så sker, framgår dels af bolagets ansökan till Kongl. Maj:t om undfående af subvention, dels ock af det kända faktum, att bolaget på de sista åren förlorat rätt betydliga summor vid navigeringen af denna trade till följd af misslyckade konjunkturen och genom en brinnande konkurrens med ett utländskt bolag, nemligen det bekanta skotsk-engelska Wilson-bolaget. Det är tydligt och klart, att, när bolaget nu gör allt större och större förluster, det snart skall tröttna, synnerligast som det måste tillgripa aktiekapitalet. På annan trade deremot har bolaget utsigter icke blott att undgå en gifven förlust, utan komma i åtnjutande af en skälig vinst, men det har ansett det vara en hederssak att i det längsta fortsätta. Det är då, enligt min tanke, icke mer än rätt och billigt, att staten understöder detta företag, som redan existerat i 14 år och visat sig vara till största gagn för södra Sverige.

Af denna tanke har emellertid statsutskottets majoritet icke varit, utan den har föreställt sig, att bolaget skulle, om det vore ihärdigt, så småningom kunna öfvervinna de missgynsamma förhållandena och, om det vidtogs ändamålsenliga åtgärder, så skulle allt gå bra. Detta är anfördt å sidan 57 i statsutskottsbetänkandet, men å sidan 59 i samma betänkande säger statsutskottet, att, äfven om bolaget skulle få den nu begärda statsubventionen, det betvivlar, att bolaget ändå skulle kunna konkurrera med det kapitalstarka Wilson-bolaget. Märk väl, å ena sidan anser utskottet bolaget kunna uthärda en konkurrens äfven utan statshjelp, men å andra sidan skulle bolaget icke kunna detta äfven med statshjelp. Det tyckes mig ligga en motsägelse i denna motivering.

Ifrågastt understöd för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sveriges västkust och England.

Ifrågasatt understöd för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sveriges westkust och England.
(Forts.)

Statsutskottet säger vidare, att en öfverenskommelse skulle vara träffad emellan det engelska och det sydsvenska bolaget. Det är ett stycke af sanning, men det är icke fulla sanningen, och man får taga denna sak med modifikation.

Enligt ett telegram, som blifvit mig förevisadt, är en öfverenskommelse träffad endast för hvarje resa, huru de skola hålla fraktsatserna, men det är alldeles ingen konstant öfverenskommelse, som bolaget kan trygga sig vid.

Min fulla öfvertygelse, som jag också sett delas af herr statsrådet och chefen för civildepartementet, är den, att kommer icke staten det sydsvenska ångbåtsbolaget till hjälp, så upphör detta bolag att navigera den ifrågavarande traden, och då har man, såsom statsutskottet sjelf förutsett, att välja emellan att linien upphör att trafikeras af något bolag, eller också att det nämnda Wilsonbolaget fortfarande kommer att uppehålla trafiken med sina båtar, och då kan ju denna trade åter blifva inkomstbringande, sedan den kommit i blott ett enda bolags händer.

Men skulle så icke ske, utan båda bolagen upphöra, menar statsutskottet, att vår jordbruksnäring icke skulle komma att deraf taga någon synnerlig skada, ty sedan sydsvenska ångfartygsbolaget kom i verksamhet, hafva vi fått bättre kommunikationer, i synnerhet genom westkustbanan. Landtmännen i Skåne behöfva endast skicka sina varor på denna bana för att få dem öfver Göteborg exporterade på England. Min tro såsom westkustbo är den, att såväl ifrån Halland, der vi äro så nära Göteborg, som ännu mer ifrån Skåne kommer att skickas högst obetydligt af kreatur och landtbruksprodukter öfver Göteborg, utan den största delen skulle i så fall söka sig väg öfver Danmark, till oberäknelig skada i synnerhet för vår smörnotering i England. Hvad orsaken kan vara dertill, att Skåne såsom utskeppningsort föredrages framför Göteborg, skall jag ej tillåta mig att så tvärsäkert bedöma, men det kan dock antagas, att den ligger deruti, att de båtar, som afgå från de skånska hamnarne och Köpenhamn, äro särskildt inredda för ändamålet, äro snabbgående och beqväma, och framför allt att de angöra sådana hamnar i England, der de svenska produkterna afsättas bäst och lättast.

Skulle nu Riksdagen undandraga sig att stödja det sydsvenska ångbåtsbolaget, anser jag det vara liktydigt med att vi med öppna armar mottagit och lemnat fritt spelrum åt en utländsk firma, som uppträdt på vår marknad endast för att skada och nedgöra våra egnä näringsidkare. Det vore i ett fall sådant som detta enligt min tanke detsamma som att stryka den svenska flaggan och hissa upp den engelska.

Det vore också mycket beklagligt ur den synpunkten sedt att, då, såsom vi veta, $\frac{2}{3}$ af vår import redan ligger i utlänningarnes händer, vi också skulle få desse att exportera de varor, som vi hafva att afyttra. Jag fruktar för att, då Wilsonbolaget en gång kommit in uti marknaden, samma bolag skall utsträcka sina armar ända hit upp till Stockholm och undantränga de firmor, som här navigera på utlandet. Vi skulle på detta sätt skaffa oss en Tiet-

gen, som sloge under sig alla sjöfartsintressen hos oss. Det blefve endast den skilnaden, att det icke vore en inhemsk, utan en utländsk person, som droge all profit af våra frakter på utlandet.

Skulle emellertid så ske, så handla vi icke i likhet med norr-
männen, som äfven på detta område visat sig vara så patriotiska
och hafva en sådan sjelfständighetskänsla, att de, föraledde af
samma Wilson-bolags konkurrens med det norska bolag, hvilket
anordnat traden emellan Bergen—Stavanger och Newcastle, sub-
ventionerade det norska bolaget med ett betydligare belopp, så
att det engelska fick draga sina färde. Så tror jag, att det skulle
gå äfven i detta fall, om vi handlade i likhet med norr-
männen. Vi böra icke föreställa oss, att det är endast södra Sverige det här
gäller. Frågan om bifall eller afslag skall visa sin verkan på en
stor del af vårt land. Det är alltså en fosterländsk fråga.

Ifrån denna synpunkt har statsutskottet dock icke velat be-
trakta saken och har också på förhand i motiveringen angifvit sin
ståndpunkt i densamma, då utskottet endast tagit den från den,
enligt utskottets mening, fördelaktigaste sidan, nemligen från skånsk
ladugårdssynpunkt. Jag anser emellertid, att frågan bör betrak-
tas icke blott i vidsträcktare mån från denna, utan äfven ifrån
sjöfartsnäringens synpunkt. Det handlar om bibehållandet af en
trade, som svenske män under mångårigt arbete sökt att efter bästa
förmåga uppehålla till allmänhetens fromma och synnerliga belä-
tenhet. Det gäller sålunda vår svenska sjöfart och det gäller nå-
got, som för mig är af största betydelse, det gäller det svenska
folkets sjelfständighet. *Skola vi sjelfva sköta om vår sjöfart eller
skola vi öfverlåta den åt utlänningar?*

Till det nu sagda skall jag be att få anföra ett faktum, som
visserligen icke är analogt med det nu föreliggande ärendet, men
som dock är rätt belysande för de tidsförhållanden, som då egde
rum, i jemförelse med dem, uti hvilka vi nu lefva. Det var nem-
ligen år 1794. Till regeringen hade under föregående år inkommit
klagomål från skeppsredarne i större delen af landet, att deras far-
tyg voro utsatta för kapare, så att de icke vågade segla ut ur
hamnarne. Gustaf IV Adolfs förmyndare kommo i stort bryderi
om hvad göras borde, ty flottans fartyg voro ramponerade efter
det ärofulla sjöslaget vid Svensksund, och Gustaf III hade tömt
skattkammaren, så att medel till någon del af flottans istånd-
sättande ej stod förmyndareregeringen till buds. Ej ett enda far-
tyg befans vara i sådant skick, att det kunde skickas till Nord-
sjön eller Engelska kanalen för att bevaka de svenska intressena
i dessa farvatten. I detta sitt bryderi vände sig emellertid för-
myndareregeringen till det svenska folket genom att utfärda ett
upprop, som ställes till Sveriges inbyggare, "om frivilliga
sammanskott till regeringens understödjande för uppehållande
af svenska flaggans heder och rikets sjelfständighet". Följden
här af blef, att deputerade från stater och corpser här i hufvud-
staden den 16 april samma år samlades i de "50 äldstes" sessions-
rum å börsen, och på några minuter hade man tecknat 2 tunnor
guld. Det beslöts, att upproppet skulle skickas land och rike om-

*Ifrågasatt un-
derstöd för
uppehållande
af ångbåtsför-
bindelse mel-
lan Sveriges
vestkust och
England.
(Forts.)*

*Ifrågasatt under-
stöd för
uppehållande
af ångbåtsför-
bindelse mel-
lan Sveriges
vestkust och
England.
(Forts.)*

kring. Det hade den kraft och verkan, att innan årets slut var samlat ett belopp af 180,000 speciedaler. De inre delarne af landet visade sig lika frikostiga i sina bidrag som de, hvilka hade den direkta fördelen af att handeln och kommersen med utlandet betryggades. Då man den tiden på frivillighetens väg kunnat samla i nuvarande svenskt mynt 720,000 kronor för att trygga svenska fartyg för utländska kapare, tyckes det väl, att det icke vore för mycket begärdt, om vi nu ville understödja regeringen med beviljande af 50,000 kronor om året under 3 år för att freda en svensk firma från en utländing, som vill kapa till sig det arbete, som denna firma har nedlagt på en af våra trader på utlandet.

Jag yrkar afslag på utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Herr statsrådet friherre von Essen: Då så många reservanter från Första Kammaren anmält sig emot statsutskottets betänkande, kan man redan deraf hysa den förhoppningen, att åtminstone i denna kammare Kongl. Maj:ts proposition skall komma att vinna bifall. Då man dertill lägger, att de skäl, som statsutskottets majoritet har framhållit såsom grund för afslag, äro af den beskaffenhet, att de vid närmare granskning måste erkännas icke kunna vara hållbara, föreställer jag mig ytterligare, att en god utsigt förefinnes för bifall till Kongl. Maj:ts proposition i båda kamrarne.

De skäl, som af statsutskottet blifvit framhållna och som af den siste ärade talaren till en viss grad blifvit bemötta, föranleda mig dock att för några ögonblick upptaga kammarens tid. Bolaget har under ett år, 1890, förlorat 42,083 kronor 42 öre och således icke uppnått den förlust af 50,000 kronor, som skulle betäckas med det begärda anslaget. När styrelsen för bolaget icke begärt mera och icke visat sig behöfva mera, kan man ju icke säga, att 50,000 kronor är för litet.

Vidare mötes man af den invändning från statsutskottets sida, att äfven om styrelsen för det ifrågavarande bolaget skulle erhålla en sådan subvention, inträffade det i alla fall, att en qväfvande konkurrens uppstode, naturligtvis med det stora engelska Wilsonbolaget. Nå väl! Hvilken fara skulle väl följa deraf? Jo, att dessa tvenne bolag hvar för sig måste i denna sin täflan nedsätta sina frakter till gagn för våra svenska exportörer i allmänhet. Jag föreställer mig, att man går något för långt, då man påstår, att det är uteslutande jordbruksprodukter, som förekomma på denna trade. Det känner jag dock icke till, men det torde dock vara något mera, som både in- och utföres. Det är väl icke alldeles oväsentligt, om svenska rederier, som drifva export för landets räkning, sättas i stånd att fortfara med denna sin icke allenast lofliga utan man måste erkänna nyttiga handtering. Det är således från många flera synpunkter än uteslutande från jordbrukets, som jag föreställer mig, att man måste betrakta denna fråga.

Utskottet anser vidare, att det vore svårt att utöfva kontroll öfver huru det ställer sig med bolagets räkenskaper. Detta förefaller mig något märkvärdigt. Kan man icke bestämma den form, i hvilken räkenskaperna skola vara uppställda? Eger man icke rättighet att tillsätta kontrollanter för att tillse, att allting är behörigen verifieradt? Kan man icke utöfva tillsyn öfver hvad nettobeloppet uppgår till och kan man icke uppgöra bestämmelser, att bolaget skall få vissa utgifter ersatta äfvensom 5% på aktiekapitalet. Det vore en egendomlig administration, om man lemnade anslag, men icke kunde utöfva kontroll och vaka öfver att det blefve användt till det ändamål, för hvilket det är afsedt.

Slutligen anser utskottet sig böra framhålla den stora faran af att bevilja det ifrågavarande anslaget, då andra liknande anspråk skulle kunna uppkomma. Kan det då icke tänkas, att staten skulle hafva råd att bringa till fortsatt lif några sådana trader, som för vårt land vore af synnerlig vigt. Man bidrog helt ogeneradt till inrättandet af en trade på Ryssland. Denna visade sig gå mycket illa, och jag var sjelf med om att bidraga till dess upphörande. Men då man nu har en trade, som kommer att ställa sig lönande, om den får uppmuntran af staten, synes mig det ifrågasatta anslaget icke vara för mycket. Vi hafva andra mycket dyrbara trader, som uppehållas med t. ex. postmedel, bland andra den danska, som utgår ur svenska hamnar. Det kan icke vara lönande för Sverige, att hela vår trafik ombesörjes med främmande magters fartyg. Det kan, ekonomiskt sedt, vara af mindre betydelse, om detta sker, såsom nu, med Wilson-bolagets fartyg emellan Sverige och England, ty engelsmännen torde vara lika berättigade som svenskarne att föra denna trafik. Men derhän torde det dock icke behöfva gå, att den svenska trafiken skall af danskar föras öfver till danska hamnar och sedan derifrån till England. Att varorna på en sådan omväg skola fördyras, torde vara lätt att inse. Dessa skäl torde vara att iakttaga vid frågans afgörande.

Jag slutar med att hysa den förhoppning, att det af Kongl. Maj:t framställda förslaget måtte vinna kammarens bifall.

Herr Boström: Trots den lifliga bearbetning, som pågått inom Riksdagen för bifall till Kongl. Maj:ts föreliggande förslag, har jag icke ändrat min ståndpunkt i frågan, en ståndpunkt jag intog från första stunden, sedan jag genomläst den kongl. propositionen. Jag tror, att anledningarna till bolagets dåliga ekonomi äro flera än bolaget uppgifvit. Det står i styrelsens skrifvelse, att till följd af foderbrist 1889 med "deraf framkallad nödtvungen reducering af en väsentlig del af den normala kreatursstocken i södra Sverige, hade en betydlig minskning i kreatursexporten år 1890 egt rum", hvarigenom förlust för bolaget uppkommit. Jag tillåter mig här fästa kammarens uppmärksamhet på, att en stor del af göddjuren för närvarande icke går till England utan till Berlin, der under de sista åren en marknad uppstått, som visat sig mer och mer fördelaktig. Jag tror mig visserligen veta, att

*Ifrågasatt under-
stödd för
uppehållande
af ångbåtsför-
bindelse mel-
lan Sveriges
vestkust och
England.
(Forts.)*

*Ifrågasatt under
derstöd för
uppehållande
af ångbåtsför-
bindelse mel-
lan Sveriges
vestkust och
England.
(Forts.)*

icke alla sorters djur kunna på Berlin exporteras, men faktum är, att det antal, som under de senaste åren gått dit, oupphörligt ökats. En gifven följd deraf är, att inkomsterna för bolaget förminsats. Men det kan icke annat än förefalla mig besynnerligt, att ett bolag, hvars aktieegare, enligt hvad som uppgifves i den kongl. propositionen, lära bestå af possessionater och jordbrukare inom södra delarne af landet, icke kan finna sig uti att taga en förlust under ett par år, för så vidt det kan tänka sig, att denna förlust snart nog kan upphöra. Det finnes en massa bolag, som under en följd af år gå med ekonomisk förlust, men de anse sig icke därför pligtiga att lägga ned rörelsen, utan försöka att så småningom arbeta upp den. Det har talats om konkurrensen särskildt med Wilson-bolaget. Min lifliga öfvertygelse är, att om detta kapitalstarka engelska bolag föresätter sig att äta ut det sydsvenska, så lära icke 50,000 kronor förslå att hålla detta uppe; det engelska kan offra mera, om det vill hafva traden. Nu lär emellertid förhållandet vara, att en samtrafik är uppnådd mellan det sydsvenska och det engelska bolaget. Herr Kerfstedt sade, att detta vore endast en half sanning. Jag vet visserligen icke för huru lång tid samtrafiken är bestämd, men i de skånska tidningarna lærer det åtminstone hafva stått annonseradt, att samtrafik är åstadkommen, så att jag tror knappast man kan säga, att det endast är en half sanning, utan det lär nog vara en hel.

Det viktigaste skälet för beviljandet af det föreslagna anslaget torde ligga i den omständigheten, att om en direkt trade mellan England och Skåne upphör, kommer det svenska smöret, som exporteras från Skåne, att gå till Danmark, der det förses med stämpel; är det godt, får det dansk stämpel, är det dåligt, får det svensk, och man kan tänka sig möjligheten, att äfven det danska dåliga smöret kommer till England med svensk stämpel. Detta är ett viktigt skäl. Men det sydsvenska bolaget har aldrig förutsatt, att den direkta trafiken skall upphöra. Det säger, att om det icke kan fortfares, måste det ställa sina båtar på en annan utländsk trade, och då komma andra bolag att trafikera denna trade, så att någon svårighet i det afseendet synes mig icke föreligga.

Här har talats om, att det går så litet landtmannaprodukter öfver Göteborg. Jag har likväl från tullkammaren derstädes en uppgift öfver exporten, som ådagalägger ett motsatt förhållande. År 1891 utskeppades 8,489,146 kgm smör, hvilket utgör mer än hälften af hela svenska exporten. Enligt en af landtbruksstyrelsen utgifven broschyr tillverkades år 1891 inom landet omkring 16,000,000 kgm, hvaraf utföres 14,973,685 kgm. Således behagade kammaren finna, att det är mer än hälften som exporterats från Göteborg.

Herr Kerfstedt talade vidare om de stora subsidier Norge lemnade till sådana företag. Jag skall då bedja att få fästa hans uppmärksamhet på, att, efter de upplysningar jag vunnit, ett af de stora bolag, som erhållit dessa rikliga bidrag från norska statsverket, gått sönder; trots det stora anslaget har det icke kunnat uppehålla traden mellan Bergen och England. Således, trots sub-

ventionen från Norge var ganska betydlig, hade den ändå icke åsyftad verkan.

Jag vill äfven bedja få fästa kammarens uppmärksamhet på, att om man skulle bevilja dessa subsidier, vore det otvifvelaktigt, att anspråk på samma hjälp komme från andra håll till Kongl. Maj:t och äfven för Riksdagen framlades. I Göteborg finnas för närvarande ett svenskt och ett engelskt bolag, som drifva sjöfartsrörelse på England. Detta svenska bolag hade för en del år sedan varit i lika betryckt ställning som det sydsvenska för närvarande är, men har genom förbättrade anordningar arbetat för tradens uppehållande. Det har träffat uppgörelse med det konkurrerande bolaget och har slutligen kommit så långt, att det arbetar under ganska gynsamma förhållanden sida vid sida med det rika engelska bolaget. Skulle vi nu slå in på den bogen att subventionera ett bolag, så snart det råkat i trångmål, så tror jag, att vi hade att vänta stora anspråk i den vägen, och synnerligast af detta skäl tillåter jag mig att yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Ifrågasatt understöd för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sveriges westkust och England.
(Forts.)

Herr Tamm: Kärnpunkten i den nu framlagda kongl. subventionspropositionen är onekligen den till det sydsvenska bolaget. Den står der stöttad af två pelare, en på vardera sidan, hvilka måhända ditsatts för att utgöra stöd för förslaget, men för mig synas hafva den verkan, att de snarare draga förslaget omkull. Den första är den framställning om subvention för uppehållande af regelbundna ångfartygsförbindelser med Argentinska republiken, hvilken inkom redan i början af 1890. Det är en fråga, hvilken kommerskollegium tillstyrkt, hvilken exportföreningen tillstyrkt och om hvilken Kongl. Maj:t yttrat, att "den skulle säkerligen varit värd afseende å statens sida", om icke det och det inträffat, nemligen en revolution i Argentina. Jag undrar huru kammaren i denna stund skulle upptaga sitt eget beslut, ifall kammaren då beslutit en subvention på två hundra tusen kronor och vi i och med detsamma först och främst icke fått någon handel till den ruinerade republiken och för det andra ålagt bolaget att ruinera sig, hvilket väl knappast kunnat undvikas, då det hade förbundit sig att uppehålla traden under fem år. Mig synes således, att detta bör utgöra en varning mot subventioner.

Den andra pelaren återfinnes i den nästföljande propositionen om subvention mellan Ryssland och Sveriges ostkust; den synes mig tydligen utvisa hvart det tager vägen med sådana subventioner. Det är en ful fallande skala, som der möter en och som visar huru det går utför, då man bygger på en sådan grund. Årsförlusten för ångfartygsaktiebolaget Vestervik—Libau, som subventionerats af både Sverige och Ryssland börjar med något öfver 8,000 kronor; i denna stund, sedan leden är upparbetad, måste man begära 54,000 kronor om året i subvention.

Jag öfvergår nu till det sydsvenska bolaget; Kongl. Maj:t föreslår, att "till hans disposition ställes 150,000 kronor att användas till godtgörelse af bolagets förluster under tre år"; och icke nog med det, utan äfven "eventuellt skall för 1891 års förluster

Ifrågasatt understöd för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sveriges västkust och England.
(Forts.)

ersättning möjligen till någon del kunna lemnas af sådana medel, som stå till Kongl. Maj:ts disposition. Det är denna fråga, som föreligger, och jag skall söka behandla den dels såsom specifikt fall och dels ur principiell synpunkt. Det är så mycket lättare att behandla denna fråga såsom speciell som jag dervid icke kan stöta någon för hufvudet, utan kan behandla den fullt objektivt; ty det är tydligt af propositionens uttalanden, att här ingalunda förekommer någon som helst tanke på, att det är fråga om aktieegarnes intressen. Styrelsen har nemligen förklaradt, att affären gått väl ända till 1890. Då inträffade ett tillfälligt missväxtår, i följd hvaraf exporten minskades; men sedermera bereddes bolaget äfven under 1891 förluster. Men, tillägger bolaget, för oss förefinnes ändå ingen nöd, ty en af våra båtar Ceres är förhyrd för 650 £ per månad, och för de öfriga föreliggande anbud af £ 700 för månad, siffror, hvilka vore liktydiga med en årlig nettovinst af 50,000 kronor för år för hvarje ångbåt“, d. v. s. att vi i alla fall kunna taga in en nettobehållning af 150,000 kronor per år. Således föreligger här alls icke någon intressefråga för bolagsmännen, ty 150,000 kronor nettobehållning på ett aktiekapital af ungefär 700,000 kronor eller på ett ångbåtsvärde af 1,650,000 kronor måste man erkänna vara ganska god ränta. Jag måste således anse, att bolaget har rätt, då det förklarar, att subventionen icke är någon intressesak utan, såsom det uttrycker sig, en ”hederssak“, eller med andra ord denna ansökan om subvention skulle endast hafva patriotiska skäl till grund. Jag kan dock icke undertrycka den tanken, att det är något eget, att, då bolaget blott behöfver sträcka ut handen för att taga in en nettovinst af 150,000 kronor, bolaget icke seglar in detta och subventionerar sig sjelft på den här ifrågasvarande traden. Af den uppgifna årsvinsten behöfves det härtill afsättas blott 50,000 kronor; alltså 100,000 kronor skulle i så fall behållningen blifva, om det toge den erbjudna vinsten och ginge kvar, och det behöfde då icke begära någonting; 100,000 kronors nettovinst i motsats till den nu uppgifna förlusten! Dessutom synes det mig något dunkelt, att i alla dessa framställningar står tydligen framhållet, att andra bolag skola finna ”med sin fördel“ förenligt att trafikera denna led men icke det sydsvenska. Som emellertid frågan på dessa uppgifna skäl icke alls behöfver betraktas ur synpunkten af bolagets intresse, skall jag bedja att få öfvergå till det, som i den kongl. propositionen framhållits såsom hufvudsaken, nemligen varuproducenternas — särskildt jordbrukarnes intresse af subventionen.

Bolaget har naturligtvis gått illa på den grund, att det icke fått tillräckligt med trafikinkomster. Och hvarför icke? Jo, såsom ett skäl har uppgifvits konkurrensen, hvilken t. ex. 1880 nedsatte frakterna ”till hälften“. Detta är för bolaget en förlust, men nog måtte det vara förtjenst för varuproducenten att genom konkurrensen få nedsättning i sin fraktkostnad. Vidare har anförts, att det för varuproducenterna varit fördelaktigare att sända sina svin till Danmark. 40,000 kronor, säger bolaget, hafva vi förlorat derpå! Ja, men då hafva svinen betalats bättre och det har beredt

producenten vinst. Den tredje anledningen till bolagets förluster är den, att exporten dragit sig till Tyskland. Men orsaken dertill måste väl vara, att producenterna finna detta bättre och fördelaktigare. Jag kan således icke se annat, än att hela argumentationen ådagalägger, att åtminstone icke varuproducenterna varit de förlorande, utan att de förtjenat mera på sätt, som dock för bolaget icke varit vinstgivande.

Ifrågasatt understöd för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sveriges västkust och England.
(Forts.)

Men, säger man, om bolaget upphör, så upphör också konkurrensen och deri ligger faran. Jag får då säga, att är denna förutsättning så farlig, äro uppgifna fördelar så stora, är det sant hvad Kristianstads läns hushållningssällskap säger, att "ett stillastående mycket snart skulle inträda i den snabba utveckling, hvori det skånska landtbruket, tack vare ladugårdsskötselns förkofran under de sista årtiondena, varit stadt," och hänger skånska jordbruket vara eller icke vara på denna subvention af 50,000 kronor per år, så synes mig, att bolaget bör kunna påräkna så starkt stöd inom denna rika provins, att 50,000 kronor kunna skaffas ihop och så jordbruket räddas utan statens mellankomst. Det finnes i Norrland och i andra delar af landet många städer och orter, som i denna stund få underkasta sig kostnader för anskaffande af båtar och dessas drifvande med förlust för att förmedla kommunikationerna, utan att de klaga deröfver och begära understöd. Och huru många trakter i Sverige få icke göra stora uppoffringar för jernvägarne! Det är sant, att de ha fått låna af staten, men staten har då förbehållit sig första teckningen. Här skulle staten sättas i sista rummet, ja, garantera att bolaget skulle få uppbära ej blott underhållskostnad utan äfven 5 % vinstutdelning, ett förhållande som säkert flere affärer i vårt land än sydsvenska bolaget skulle underkasta sig. Jag kan således icke se, att varuproducenternas intresse kräfver denna subvention och då återstår intet annat, än att den antingen skulle blifva en nationalbelöning på den grund, att bolaget en gång "i sin tid" "gagnat" landet, eller ock blefve den faktiskt reducerad till en subvention till ett privat bolag. Det specifika fall, som föreligger, synes mig således icke tala för subventionen. Men jag har äfven mina rent principiella skäl emot förslaget. Jag kan visserligen förstå, att man såsom i Danmark gifver statssubvention för att få en ny trade i i gång, men der gifves den efter tontal af fraktadt gods, så att då detta stiger faller subventionen. Jag kan likaledes förstå, att Finland, sedan dess smörexport ej längre kunde transitera Sverige, blifvit tvunget att subventionera ett bolag för sin smörexport till England, men ändå står jag principiellt tveksam i denna punkt mot ett sådant direkt ingripande i produktionsföretag, som hittills ansetts tillhöra den enskilda företagsamheten. Underliga rykten om spekulationsaffärer på teatrar, jernvägar, malmberg ordentligen surra i luften, herrarne känna dem alltför väl, men hvart leder detta? till ett leder det dock, det leder derhän, att tvifvel i detta hänseende uppstår om Riksdagens moral. Och jag säger om den, som det sades om Cæsars hustru: "hon icke blott måste vara dygdig, hon får icke ens misstänkas". Enligt mitt förmenande kom-

Ifrågasatt under-
stöd för
uppehållande
af ångbåtsför-
bindelse mel-
lan Sveriges
vestkust och
England.
(Forts.)

mer ett sådant system ofelbart att leda till ett utsvällande af bud-
geten, det kommer att leda till en skuldsättning, som kan blifva
så betungande i kommande tider, att vi deröfver få anledning att
djupt ångra oss.

Till sist vill jag påpeka ett resultat, som för mig synes lika
hotande, nemligen att vi i detta fall komma in på ett slags kapital-
socialism. I dag säger man: kapitalisten kan icke hålla sig uppe
utan att han får understöd af allmänna medel. Men, mine herrar,
från arbetarens läger svarar med logisk konsekvens ett eko: jag för-
står, att kapitalisten icke kan betala mera för mitt arbete, men jag
vet äfven, att jag behöfver vårt uppehälle och därför gör jag samma
fordran som från det andra hållet framställts: staten skall fylla
resjen.

Detta subventionssystem bereder faktiskt äfven ett monopol.
Det afstänger icke blott utlåndingen utan lika väl åtminstone *kan*
det afstänga ett *svenskt* bolag, som kanske med större energi och
lika stor duglighet hade kunnat intaga denna trade. Det motverkar
således sitt eget mål.

Till sist, innan jag slutar, vill jag dock något uttala mig mot
vissa delar af statsutskottets motivering. Jag gör det på den grund,
att jag icke kan neka till, att der finnas rader, hvilka skorra i
mitt *svenska* öra. Jag står icke likgiltig hvarken för svensk han-
del eller svensk industri; jag har sökt att efter måttet af mina
krafter, hvar jag kunnat, befordra desamma. Men Sveriges utveck-
ling hittills har berott på svenskt arbete, svensk flit och svensk
företagsamhet; och min innerliga öfvertygelse är, att vårt lands
framtid i alla hänseenden bättre grundas och fastare bygges på
dessa grundvalar än genom några subventioner. På dessa skäl,
herr talman, anhåller jag om bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Casparsson: Sedan statsutskottet i motsats till hvad
Kristianstads läns, Malmöhus läns och Hallands läns hushållnings-
sällskap yttrat, i motsats till Konungens befallningshafvandes i
sistnämnda tvenne län åsigt och i motsats till kommerskollegii ut-
talande, ansett, att det för svenska jordbruket är fullkomligt lik-
giltigt, om svenska jordbruksprodukter utskippas under svensk
flagga eller utländsk, sedan det förklarar, att i värsta fall kunna
produkter och gödboskap från Skåne göra en utflykt på kustbanan
genom Halland för att exporteras öfver Göteborg, så har den siste
talaren, till en del reserverande sig mot utskottets motivering, ut-
talat rent principiella skäl mot hela subventionssystemet. Mine
herrar, denne min granne och vän är ett temligen adeqvat uttryck
för manchesterteorien. Jag skall då taga mig friheten anförä hvad
en af denna läras förnämste sakförare, Michel Chevalier, yttrat.
Han säger nemligen: "regeringen är i sjelfva verket den personi-
fierade nationen och det åligger henne att utveckla all verksamhet
i den rigtning, som den rätt förstådda nationella solidariteten
kräver. Jag är därför långt ifrån att tadla den ifver med hvilken
en Colbert i Frankrike eller en Cromwell i England, i hvarterdera af
nämnda länder sökte befordra uppkomsten af handel och sjöfart".

Men hvilka voro då de medel, som Cromwell och Colbert använde? Jo, just premier och subvention från statens sida; och speciellt i Colberts system var det just den grundval, på hvilken han inom få år utvecklade hela landets storartade väfnadsindustri.

Detta system är äfven försökt i Sverige. Det var nemligen under frihetstiden battarnes system. Man har från visst håll mycket klandrat detta system, och nekas kan icke, att det hade fel i detaljerna. Men det hade den stora förtjensten, att det var sammanhängande och konsekvent samt förmädde anslå alla strängarne i nationens hjertan till ett sam ljudande ackord. Allt skulle vara svenskt och fosterländskt, och för att befrämja det understödde staten — stundom måhända något för hastigt — företag, som behöfde stöd.

Är nu hela denna subventionsprincip förkastlig? Är den för närvarande utdömd i de europeiska samhällena? Min granne till höger anförde nyss — hvilket äfven framgår af departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet — att detta system för närvarande användes i Norge, Danmark och Finland. Men det användes äfven nästan öfverallt i de europeiska länderna. När furst Bismarck i Tyskland genomdrifvit den ekonomiska reformen år 1879, var sedermera den tyska regeringens största omsorg att söka befordra exporten. Den föreslog därför åren 1884 och 1885, att en summa af 5,400,000 riksmark skulle ställas till regeringens förfogande för att lemna subvention åt postförbindelsen med de utom-europeiska länderna. I sammanhang dermed anfördes, att i Storbritannien uppgingo för finansåret 1883—1884 subventionerna till 11,564,000 mark, förutom hvad kolonierna tillsköt. I Frankrike användes för samma ändamål 20,299,000 mark, förutom 6,000,000 mark i skeppsfartspremier, och i Österrike, i Italien, i Holland och i Belgien — öfverallt vore den af min ärade länskamrat utdömda subventionsprincipen tillämpad. Nu kan man invända, att här var fråga om postsubvention. Men ingen kan väl inbilla sig, att ett land underkastar sig sådana uppoffringar blott för att få posten befordrad, utan att på samma gång afse att äfven befordra handelsförbindelsen länderna emellan. Och jag slutar härtill så mycket säkrare, som i de bilagor, som finnas vidfogade furst Bismarcks tal i tyska riksdagen under tiden från den 20 november 1884 till den 15 maj 1885, förekommer följande upplysning: "De i dessa länder så talrika och så stora tyska handelsfirmorna måste för det mesta betjena sig af utländska fartyg, äfven då det handlar om försändelser till eller från Tyskland. Det behöfs ingen utförlig bevisning om, att detta fördyrar varan på bestämmelseorten och försvårar konkurrensen med främmande lands produkter. Detta tillstånd är för den tyska handeln så mycket betänkligare, som de konkurrerande nationerna ega ett betydande försteg uti sina sedan längre tid tillbaka befintliga regelmessiga ångfartygsförbindelser. Tyska regelmessiga ångfartygsförbindelsers snara återupprättande är därför redan från synpunkten af konkurrensförmågans upprätthållande påbjudet och ligger i den tyska exporterande industriens, handels och rederiverksamhetens på-

Ifrågasatt understöd för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sveriges vestkust och England.
(Forts.)

Ifrågasatt understöd för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sveriges västkust och England.
(Forts.)

trängande intresse.“ Man finner sålunda, att dessa subventioner afsågo just att befrämja exporten till utlandet och handelns intressen. Och jag tror, att det är ur denna synpunkt, som äfven denna fråga måste bedömas.

Det har talats om kreatursexporten på Tyskland under de senare åren. De officiella handlingar, som finnas, äro ej senare än för år 1890. Då utfördes till Preussen 306 nötkreatur och till Mecklenburg 1,224 tjurar och 25 oxar — om dessa sedermera stannade i Mecklenburg eller gingo till Berlin känner jag icke.

Det är dessa omständigheter: önskvärdheten och nödvändigheten att kunna underhålla en svensk förbindelse med utlandet, som gjort, att jag inom utskottet obetingadt biträdt hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Vi läste nyligen i tidningarne en berättelse om, huru någonstades i Vermland den svenska flaggan blifvit struken och skymfad. Någon skymf är här icke frågan om — långt derifrån! Men här är frågan om att *stryka* den svenska flaggan på en trafikled, der den nu i tolf år svajat; och äfven denna mildare form af underkastelse, kan jag för min del icke biträda, hvarför jag anhåller om bifall till Kongl. Majts förslag.

Herr Kerfstedt: Då min uppgift angående wilsonbolagets inverkan på det sydsvenska ångfartygsbolaget blifvit dragen i tvifvelsmål tager jag mig friheten läsa upp en del af det telegram från redaren för det sistnämnda bolaget, som kommit i mina händer. Det lyder så: “Wilsonbolaget förorsakade, att frakten å de flesta exportartiklar nedsattes. Storleken å nedsättningen bestämmes för hvarje resa.”

När storleken af frakten enligt min åsigt är det viktigaste och väsentligaste i en affär sådan som denna, kan jag icke förstå annat, än att min uppgift var riktig.

Vidare har det sagts, att om bolaget förhölle sig till wilsonbolaget så, som man gör i Göteborg, skulle det nog gå bra. Ja, det får jag säga, att jag beklagar djupt de skeppsredare, som under årens lopp låtit kujonera och terrorisera sig af wilsonbolaget. Ett sådant exempel anser jag ej vara att rekommendera för bolaget i Skåne.

Herr Tamm nämnde, att det vore en fördel för producenterna, att denna konkurrens kommit till stånd, ty derigenom blefve frakterna nedsatta. Härtill vill jag svara, att nog är det fördelaktigt så länge konkurrensen pågår; men sedan den upphört, fins intet, som hindrar det utländska bolaget att bestämma, hvilka fraktsatser det behagar; och då beklagar jag just producenterna. Detta tror jag innebär en stor fara, och bäst vore, om vi genom understöd finge bibehålla det svenska bolag, som visat sig förmånligt i det afseendet.

Herr Tamm förklarade tillika, att den ena “pelaren”, som afskräckt honom från den ifrågasatta subventionen, var den omständigheten, att, om Riksdagen på sin tid beviljat förslaget om att subventionera ett bolag att gå på La Plata-staterna, “detta ruinerade rike”, det skulle varit en olycka för det bolag, som börjat

navigera den traden. Jag medgifver, att i fall det projekterade bolagets båtar endast haft La Plata-staterna till mål, företaget blifvit riskabelt, men som i traden äfven ingick att anlöpa de brasilianska hamnarne Rio och Santos, hvarifrån vi importera så mycket kaffe, att bolaget skulle kunna beräknat full frakt endast af denna artikel, torde företaget, om det kommit till stånd, icke blifvit så farligt.

Jag har intet vidare att tillägga utan vidhåller mitt förra yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt och vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Kerfstedt* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 32 punkten af sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—59;

Nej— 49.

33 punkten.

Herr *Kajerdt*: Då man finner, att statsutskottet afgifvit detta sitt betänkande, utan att dervid är bifogad en enda reservation, så är utsigten ju så ringa, att den kan sägas vara ingen, för att en annan mening skulle delas af ett större antal af kammarens ledamöter. Likväl anser jag frågan vara så vigtig, att den ej bör vid detta tillfälle alldeles begrafvas i tysthet.

Jag var icke med den tiden, då genom liffig verksamhet inom Riksdagen sympatierna för denna kommunikationsled så växte, att den slutligen blef verklighet. Upphofsmannen till densamma är

Ifrågasatt statsbidrag för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sveriges östra kust och ryska östersjö-provinserna.

*Ifrågasatt
statsbidrag för
uppehållande
af ångbåtsför-
bindelse mel-
lan Sveriges
östra kust och
ryska östersjö-
provinserna.*
(Forts.)

nu död. Han tillhörde för öfrigt icke denna kammare. Men säkerligen minnas många af er, mine herrar, de förhoppningar, som fästes vid den nya handels- och sjöfartsförbindelsen med Sveriges östra granne. Sant är, att dessa förhoppningar i ganska ringa mån uppfylldes och orsakerna dertill äro också väl bekanta. Jag tillåter mig säga, att hufvudorsaken var den, att kommunikationsleden kom till stånd alltför sent. Genast vid sin födelse möttes den af ogynsamma ekonomiska förhållanden och dessa hafva under dess korta lefnad växt år efter år. Exporten af de svenska industrialstren har försvarats genom nya och ogynsamma tullstadganden i Ryssland, och naturligtvis har i motsvarighet dermed importen af den artikel, som det nästan enbart eller hufvudsakligen skulle gälla, också hämmats. Det har nu på den sista tiden rörande denna artikel, nemligen spannmål, gått så långt, att det råder ett exceptionellt förhållande, kanske utan motsvarighet i långliga tider. Likväl tillåter jag mig hemställa, om 5 års erfarenhet kan vara en tillräcklig tid för att döma detta företag till undergång.

Huru många numera vinstgifvande och blomstrande inrättningar hafva icke måst en långt större tid kämpa i sin begynnelse mot förluster och motgångar! Och detta bolag existerar ännu. Det har aktieegare på båda sidor om Östersjön. Det håller just nu på att förbygga sin ångare, för att den skall bli så mycket möjligt är lämplig för båda sina syften: vinterbåt och lastbåt. Kongl. Maj:ts regering har visat sig ej hafva uppgifvit hoppet om, att bättre tider skulle stunda, och i utskottets betänkande kan man läsa ett och annat, som synes, mig åtminstone, gå i samma riktning. Jag tillåter mig påpeka hvad som på sid. 62 säges, att "den nya ryska tullstadgan, hvilken emellertid trädt i kraft, visade, enligt konsulns i Riga skrifvelse till kollegium den 22 juli 1891, för de svenska artiklar, hvilka efter konsulns mening skulle kunna blifva föremål för import till Ryssland, en bestämd nedsättning i stället för den befarade förhöjningen, hvarigenom också en ljusare framtid bereds för den svenska marknaden än vid tiden för kollegii utlåtande". På nästa sida står, att styrelsen för exportföreningen, "som ansåge den ifrågavarande kommunikationsleden af väsentlig nytta och vigt för Sveriges industri och handel" o. s. v.

Mine herrar! Ingen förmår att blicka in i framtiden, icke ens för en kortare tid. Kanske kunna snart förändrade ekonomiska förhållanden uppstå. Och jag hemställer då, om det icke vore bättre att hålla de företag, som nu finnas, vid lif, för att de då må stå färdiga att tillgodose de behof, som kanske helt plötsligt uppstå, hellre än att, sedan man nu låtit detta företag förtvina och dö, man skulle nödgas åstadkomma helt nya kommunikationer samt dervid komma såsom man sist kom — för sent.

Herr talman! Jag finner mig nödsakad att yrka afslag på utskottets betänkande och bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och om jag skulle vinna något understöd, skall jag ej underlåta att begära votering.

Herr Boström: Då kammaren nyss afslagit den kongl. propositionen om hjälp till ångbåtsförbindelse mellan vestkusten och England, hvilken var lifligt understödd af alla myndigheter, föreställer jag mig, att kammaren kommer att stanna vid samma beslut i denna fråga, som blifvit afstyrkt af nästan alla myndigheter. Jag tror för öfrigt, att frågan ej är i det utredda skick, att Riksdagen bör bevilja det anslag, som här begäres; och därför tillåter jag mig att i största korthet yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Ifrågasatt statsbidrag för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sveriges östra kust och ryska östersjö-provinserna.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt och vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

34—37 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

38 punkten.

Lades till handlingarna.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 20 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 12, i anledning af väckta motioner om ändrad lagstiftning i fråga om skydd för hemdjur mot skada af hundkreatur.

Ang. skydd för hemdjur mot skada af hundkreatur.

Herr Annerstedt: I de motioner, som gifvit anledning till ifrågavarande förslag af lagutskottet, hemställa motionärerna allenast om beredande af verksamt skydd för *hemdjur* mot skada af hundkreatur. Med anledning af dessa motioner har utskottet icke blott för vinnande af det mål, som i motiveringen omnämnes såsom det främsta, nemligen "att egare af dödadt eller såradt hemdjur i enlighet med allmänna skadeståndsregler beredes full ersättning för den förlust, som i ena eller andra fallet drabbar honom", föreslagit den sista punkten i lagförslaget: "Gör hund skada å hemdjur, skall skadan af egaren fullt gäldas" — i hvilket förslag, jag antager att, på sätt utskottet ock föreställer sig, Riksdagens samtliga ledamöter skola instämma — utan ock härutöfver ifrågasatt vissa skärpningar i nu gällande lagbestämmelser i fråga om det skydd för folk och fä, som byggningsbalken innehåller i 22 kapitlet. Men detta större skydd medför å andra sidan, att hundarna bli utsatta för vida större risk, än för närvarande är fallet. Huru vida sistnämnda del af förslaget kan på grund af de väckta motionerna af

Ang. skydd för
hemdjur mot
skada af hund-
kreatur.
(Forts.)

lagutskottet framläggas, torde vara tvifvelaktigt. Vid sådant förhållande vågar jag vördsamt yrka, att utskottets förevarande betänkande måtte till lagutskottet återförvisas.

Herr Bergström: När en så framstående jurist som den föregående talaren, hvilken tillika innehar den ansvarsfulla befattningen såsom ordförande i nya lagberedningen, ansett lämpligt, att utskottets utlåtande återförvisas och derom framställt yrkande, vill jag för min del icke motsätta mig samma yrkande; men jag önskar att säga några ord till försvar för hvad lagutskottet föreslagit och tillika bemöta något af hvad den ärade talaren yttrat om förhållandet mellan nu gällande lag och det föreliggande lagförslaget. Han medgaf, att förslagets sista punkt: "Gör hund skada å hemdjur, skall skadan af egaren fullt gäldas" har goda skäl för sig.

Det gläder mig att han icke håller på det föräldrade lagstaggande, enligt hvilket, om en hund första gången dräper ett matnyttigt djur, annan påföljd icke inträder, än att hundens egare skall gälda en fjerdedel af värdet, och om det sker andra gången endast betala hälften. Äfven om hunden för tredje gången gör skada, behöfver egaren ej betala mera än hälften af det dödade kreaturets värde, men han skall döda hunden — hunden är lifdömd.

Nu frågar jag, huru en domare skall få reda på denna iteration af hundbett? När det gäller en tjuf, har domaren tillfälle att genom vederbörligt prestbevis få veta, om han är straffad för första eller andra resan stöld; men huru skall han få reda på, om hunden gjort skada för andra eller tredje gången? Skall det möjligen tillkomma ordföranden i kommunalnämnden att föra register öfver hundarnas förseelser?

Den föregående talaren yttrade, att lagförslaget vore mycket strängare än gällande lag.

Jag tviflar derpå. Såsom jag nämnde, bjuder lagen ovilkorligen, att den hund, som för tredje gången biter få, skall dödas. Lagförslaget är så till vida mildare, att det låter egaren behålla sin hund under vilkor att han stänger den inne; först om egaren icke ställer sig detta vilkor till efterrättelse, utan låter hunden gå utom gården, har hvilken som helst våld att döda hunden.

Vidare är i lagförslaget föreskrifvet, att om hund hetsas att göra skada, må hunden saklost dödas. Detta är icke annat, än hvad som redan är stadgadt i nu gällande lag: "Det heter der, att om man bissar hund å annans få och hunden får skada, vare det ogildt. Äfven om man dödar hunden, så ligger han ogildt."

Jag kan icke medgifva, att hvad angår dödandet af hund, som gör skada, det är synnerlig skilnad mellan gällande lag och den föreslagna lagen.

Härtill kommer, att utskottet hemtat dessa bestämmelser ur lagkomiténs och lagberedningens förslag. Jag hade trott, att det var en god källa vid ny lagstiftning i ämnet, och flertalet af jurister hyser antagligen samma mening. Man går alltid till lag-

komiténs och lagberedningens förslag och ser efter hvad de innehålla, i ett ämne, hvarom skall lagstiftas.

Den förnämsta anmärkning, som här skulle kunna framställas, är af formel art, nemligen att utskottet gått längre än motionerna föranledt, ty utskottet har, strängt taget, icke någon motionsrätt. Men frågan fick en så olycklig utgång förra riksdagen, då ett förslag till skrifvelse föll i följd af formella betänkligheter, liknande dem, den ärade talaren nyss framhållit. En talare ansåg då, att skrifvelseförslaget var hållet i allt för allmänna ordalag, en annan menade, att reformen var för inskränkt, man borde hafva föreslagit en revision af hela 22 kap. byggningsbalken.

Jag tror likväl att något bör göras i saken, ty här ljuder en allmän klagan öfver den skada, som hundkreatur tillskynda får, och det är hundegarnes fel att så sker, ty det finnes ett osvikligt medel att vänja hundar af med att bita får. Detta medel består deri att man lägger hund bunden å marken och drifver en flock får öfver honom. Om hundegaren underlåter att ordentligt dressera sin hund, så må han gerna stå ansvaret för den skada, hunden föröfvar.

Efter att hafva yttrat detta till försvar för lagutskottets förslag, skall jag ej motsätta mig en återförvisning.

Herr Unger: Jag finner de formella fel, som utskottet begått, vara så stora, att det knappt kunde blifva fråga om att göra hemställan om bifall till förslaget, äfven om det i materielt afseende vore antagligt.

Sedan motion framstälts om *skrifvelse* till Kongl. Maj:t i fråga om skydd för *hemdjur*, blir man något öfverraskad, när man i stället för skrifvelse derom finner utskottet föreslå en *lag* om skydd både för *folk* och få. Jag anser därför, att förslaget blott af detta skäl bör afslås. Vid sådant förhållande skall jag ej heller närmare ingå på den materiella delen deraf, så mycket mindre, som jag tager för alldeles gifvet, att någon återremiss här ej ifrågakommer. Den skulle ej till något tjena, sedan det af förra Riksdagens lagutskott framställda förslag till sådan skrifvelse, som af motionärerna nu föreslagits, är vordet vid nästlidet års riksdag af Första Kamaren afslaget.

Under sådana förhållanden nödgas jag, herr talman, yrka afslag å de ifrågavarande motionerna och lagutskottets ifrågavarande utlåtande.

Herr Claëson: Då jag icke vid lagutskottets föreliggande betänkande fogat min reservation, ber jag att få gifva tillkänna, att detta icke må uppfattas så, som skulle jag hafva godkänt det framlagda lagförslaget. Redan vid sista riksdagen, då en likartad fråga behandlades, angaf jag mig icke vara vän af denna separata hundlagstiftning. Jag var och är nemligen för min del öfvertygad om, att de klagomål, som legat till grund för motionen, äro betydligt öfverdrifna, och för denna åsigt har jag stöd i min erfarenhet som mångårig domare på landet. Dessutom tror jag,

Ang. skydd för
hemdjur mot
skada af hund-
kreatur.
(Forts.)

Ang. skydd för
hemdjur mot
skada af hund-
kreatur.
(Forts.)

att hvad man klagat öfver beror ej så mycket af lagens olämplighet, som icke mera af svårigheten att bevisa skada, som af hundar likasom af andra kreatur föröfvas långt från människoboningar, der tillgång på vittnen ej finnes. Vidare insåg jag, att det var ytterst svårt att stifta en lag, hvilken på samma gång den tillfredsstälde fägarne lemnade tillräckligt skydd åt egendommen för hundegarne. Hunden är ofta en ganska dyrbar egendom, någon gång genom högt penningevärde och eljest genom det affektionsvärde, den har för dess egare, hvilkens rätt därför ej får förbises. Mina farhågor i detta afseende har jag funnit bekräftade uti det nu föreliggande förslaget, hvilket, om det skulle strängt tillämpas, är alltför drakoniskt. Och likväl är detta lagförslag ej något i hast hopkommet, utan är frukten af moget arbete af så framstående lagstiftare, som den äldre lagberedningen och lagkomitéen.

Vid sådana förhållanden finner jag det mycket litet lämpligt att sätta en ny hundklut på det gamla kläde, som heter byggningsbalkens 22 kapitel. Emot en återremiss har jag ej annat att erinra, än att jag finner det oegentligt att nu stifta lag om att skada, som föröfvas af hundar, skall betalas fullt, men bibehålla det gamla stadgandet, att så icke skall ske, när skadan föröfvas af andra djur. Rättelse bör göras i båda afseendena på samma gång.

Jag har blott velat nämna detta utan att framställa något yrkande.

Herr Casparsson: Enär det yrkats återremiss utan något angifvet syfte, ber jag att få yrka återremiss i syfte att bereda hundarne en bättre behandling, än hvad som enligt förslaget skulle blifva fallet.

Det finnes ju oförståndiga människor och det kan ju finnas oförståndiga hundar också, men att hunden, därför att han är oförständig, skall tvärt dödas, förefaller mig väl drakoniskt.

Derför yrkar jag återremiss, på det dervid måtte tagas i betraktande, huru vida icke en mildare lagstiftning för hundar, än den som här blifvit föreslagen, må kunna åstadkommas.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande nu förevarande utlåtande yrkats, dels att utskottets deri gjorda hemställan skulle afslås, dels ock att utlåtandet skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på återremiss vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Ericsson* begärde votering, i anledning, hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att lagutskottets utlåtande n:o 12 skall visas åter till utskottet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets i berörda utlåtande gjorda hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—50;
Nej—42.

Herr statsrådet friherre *von Essen* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående pension å allmänna indragningsstaten för adjunkten vid universitetet i Upsala L. Edman.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 20 och 23 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 13, i anledning af väckt motion om afskaffande af prygelstraffet i fängelserna.

Om afskaffande eller inskränkning af prygelstraffet i fängelserna.

Herr Wieselgren: Jag har varit oviss, om jag vid detta tillfälle skulle yttra mig i den fråga, som nu föreligger till kammarens pröfning. Om kamrarne skulle bifalla utskottets förslag, kommer ju alltid Kongl. Maj:t att inforra fängvårdsstyrelsens utlåtande och då skulle jag der hafva min yttranderätt bevarad; men jag har dock stannat vid att anse min skyldighet kräfva, att redan nu och innan kammaren i frågan fattar beslut meddela några upplysningar i densamma. Jag inser nemligen mer än väl, att om utskottets betänkande kommer att blifva af Riksdagen bifallet, detta inom några få dagar blifver bekant i alla rikets fängelser och med säkerhet kommer att af fångarne, särskildt i den mån de äro svårhandterliga, att tolkas på ett helt annat vis än det, hvarpå lagutskottet och kamrarne vilja, att det skall tolkas. Det skulle säkerligen tydas så, som hade Riksdagen gått in till Kongl. Maj:t och klagat öfver den behandling, för hvilken fångarne från sitt befäls sida äro utsatta; och då jag förutser, att detta skulle komma att vålla vår redan förut mycket ansträngda fängbevakningspersonal ytterligare möda och besvär, har jag ansett mig böra, *innan* kammaren fattar sitt beslut i ärendet, meddela åt-

Om afskaffande eller in-
skränkning af
prygelstraffet
i fängelserna.
(Forts.)

skilliga synpunkter för en riktig uppfattning af den föreliggande frågan.

Jag ber då först och främst få påpeka, att det här icke gäller andra fängvårdsanstalter än sådana, der fångarne förvaras i gemensamhet. Den klassifikation, som den ärade motionären tillåtit sig grunda på olika straffarter, då han anmärker, att lösdrivvare kunna bestraffas med prygel, ehuru verkliga, ända till 2 års straffarbete dömda förbrytare icke kunna det, är fullständigt missvisande. Ty nödvändigheten af en kraftigare bestraffningsmetod för disciplinära förseelser är ej beroende på hvilket brott fångarne begått, utan på hvad sätt de fångelser, i hvilka de förvaras, äro anordnade. För fångar, som förvaras i cell, behöfves ej prygelstraff, om än äfven cellfängelsedirektörer kunnat någon gång finna önskvärdt, att det jemväl i cellfängelser skulle under vissa förhållanden få användas. Det händer nemligen stundom, att vildsinta cellfångar taga sig för att dag efter dag och vecka efter vecka tjuta och skrika i sina celler, hvarigenom ordningen i fängelset störes och derjemte svagare fångar ådrages en ångslan och oro, som till och med kan vålla sjukdomsfall; det är ock ohyggligt att höra tjut och skrik natt och dag utan möjlighet att få tyst. Men man vedervågar dock icke så mycket, om man än i dylika fall skulle vara hänvisad till att blott på bästa möjliga sätt uthärda och tåla det; och det har heller aldrig af någon myndighet ifrågasatts, att prygelstraffet skulle här användas. Men med gemensamhetsfängelserna är det en helt annan sak. I skolen besinna, mine herrar, huru som i dessa anstalter samlas personer från de sorgligaste lagren af samhället, personer, bland hvilka icke få mistat nästan all känsla för sitt en gång inneboende människovärde; man måste med rysning säga om många ibland dem, att det menskliga hos dem synes vara fullständigt utplånadt; det är en samling af personifierad list och lögn och våld, som gör att den bevakning, som har med dem att göra, är utsatt för daglig och stundlig fara till både lif och lem. Dessa farliga element i fångverlden förvaras, arbeta, röra sig i gemensamhetsfängelset tillsammans med de öfrige, hvilka kunna vara, relativt taget, oförderfvade, visserligen i ett eller annat afseende brottslige, men ofta mera af svaghet och yttre tillskyndelser än af inre förvildning bragte på fall. Det gäller då för de förre, de mest förhärdade och hänsynslösa viljorna, att slå dessa senare under sig och förhindra de inflytelser till ett bättre, som från fängelsefunktionärernas och bevakningens sida söka bland dem göra sig gällande. I detta syfte, hvars ernående skulle göra dem till herrar inom fängelset, utöfva de ett rent af tyranniskt regemente öfver de svagare viljorna bland fångarne, bland dem som tendera till förbättring och som visat sig vilja komma in på bättre vägar, och så starkt är trycket af dessa mera kraftiga, mera energiska viljor att, äfven der bättringsuppsätet varit än så upprigtigt, det dock uppgifvits — man har nog velat, men man har af fruktan för kamraterna icke vågat. — Jag vet ett specielt fall, der det inträffade, att en fånge under sådana förhållanden lät sig drivas att planlägga och delta i en rym-

ning, hvilken särskildt för honom var af den största risk, då han nemligen led af en intermittent sjukdom, hvars anfall han ej kunde beräkna. För att undandraga sig deltagandet utan att genom planens röjande ådraga sig de öfriges hämd, visste han ingen annan utväg än sjelfmordets; men hans försök härtill misslyckades — och han fann sig då nödsakad att följa med. Rymningen verkställdes; men efter några dagar voro de rymde samtliga ertappade och återförda till fängelset. Öfvertygad, att företagets misslyckande skulle af kamraterna tillskrifvas honom, och af fruktan för deras hämd, gjorde han nu ett nytt sjelfmordsförsök. Nedskuren och återbragt till lif hade han blott ett svar att gifva mig, då jag besökte honom i hans cell: *„jag vill hellre dö för min egen hand än för dessaes!“* Blott genom bevakningens påpasslighet misslyckades hans tredje försök att genom hängning undkomma den hämd, han sade sig veta skola drabba honom vare sig inom fängelset eller sedan han blifvit fri.

Af hvad jag anfört torde kammaren ej blott förstå, hvilken respekt de kraftigaste viljorna inom gemensamhetsfängelset kunna utöfva på de öfriga, utan afven bilda sig en foreställning om, hvilka kraftmedel från bevakningens sida behöfvas för att uppväga dessa farliga inflytelser. Ty skulle de mera välsinnade bland fångarne märka, att de vid sina försök att neutralisera dessa äro utan tillbörligt skydd från bevakningens sida, skulle de märka, att denna icke eger anlita de medel, hvarigenom de hos sina medtäflare om magten inom fängelset kunna skaffa sig respekt, då kan man icke begära, att dessa svagare viljor verkligen skola fortfarande våga att intaga den om än passiva, så dock välsinnade hållning, hvars bibehållande dock är i både samhällets, deras eget och bevakningens välförstådda intresse. Och om bevakningspersonalen finner, att den på detta vis beröfvas det stöd, som på oförmälda sätt kan komma den till del, hvad blir då följden? Tror man verkligen att en liten styrka här i vårt land, ungefär 300 emot 2,000, under alla förhållanden skall vara i stånd att upprätthålla ordning och skick inom fängelserna? Det är omöjligt. De bevakande måste då å sin sida börja att svika i sin tjensteutföring, de måste lära sig att blunda och tiga. Hvilken blir då befalets ställning? Den blir fullkomligt ohållbar.

Men man kan säga — och motionären säger det ock — att de nu befintliga disciplinär-cellstraffen kunna genom mistning och åtskilliga låtnader göras ganska eftertryckliga, hvarigenom man kan lära fångarne att frukta dem lika mycket som något annat straff.

Nej, det är icke så. Just på en stor del af ifrågavarande fångar utöfva cellstraffen mycket litet eller intet inflytande. De skratta åt dem; och derfor hör man ock från många håll påstås, att det är en orimlighet att sätta gamla förhårdade fångar i cell. Hvarje förhoppning om deras förbättring genom cellsystemet har ock beklagligen bra ofta synts kullkastad; åtskillige af dem, de lätjefulla, kunna till och med känna som ett behagligt afbrott att få tillbringa någon tid i cell, de göra der ingenting, man kan icke

Om afskaffande eller inskränkning af prygelstraffet i fängelserna.
(Forts.)

*Om afskaffan-
de eller in-
skränkning af
prygelstraffet
i fängelserna.
(Forts.)*

tvunga dem till arbete. När kroppsstraffen tagas bort, finnes intet medel qvar att af desse tilltvinga sig lydriad; de veta, att man icke kan svälta i hjel dem, andra försakelser äro de nog vana vid för att tillmäta dem synnerlig betydelse, helst de icke länge kunna vidhållas utan att slå öfver i det barbariska. Det veta de, och de göra alldeles som de vilja.

Kammaren har tvifvelsutän märkt af motionen och lagutskottets betänkande, att året 1889 företer en mycket stor stegring i fråga om användningen af prygelstraffet. Det skulle icke vara lämpligt, att jag toge mig för offentlig redogöra för de omständigheter, som ligga bakom den siffran, som anføres; men jemför man denna med föregående och efterföljande siffror, förstår man lätt, att det måste vara alldeles särskilda förhållanden, som föranledt den anmärkta ökningen. Så är det ock. Jag skall tillåta mig att beträffande dessa omtala så mycket som må behövas för att sätta kammaren i stånd att rätt förstå ifrågakvarande sifferskrift.

Man torde i allmänhet hysa om mig den meningen — jag hoppas att den icke är oriktig — att jag icke är fallen för något brutalt tillvägagående utan att mitt skarplynne är, som man säger "humant". Denna uppfattning lära fångarne i Sveriges fångelser temligen allmänt hysa; och i vårt största centralfängelse drogo fångarne af det förhållande, att prygelstraffet åren 1886 och 1887 blott en gång, och år 1889 blott 3 gånger derstädes anlåtats, den slutsats, att detta skett utan att generaldirektören visste det och, så att säga, mera förstulet. När sedan i början af år 1889 en rymning från samma fångelse inträffade och man visste det vara vanligt, att rymningsbrott bestraffas med prygel, undrade man dess mera, om så äfven nu skulle ske. Då jag likväl i allmänhet ogillar, att rymningsbrott på detta sätt bestraffas och de arma stackare som vid detta tillfälle lyckats slippa ut, under sin korta frihetstid lidit så mycket, att de i sanning dermed blifvit tillräckligt straffade, tillsade jag direktören, att något prygelstraff icke borde dem för den verkställda rymningen åläggas. Det blef således icke något prygelstraff af. Detta stärkte fångarnes uppfattning, att sagda straff numera var faktiskt afskaffadt. Men innan ännu en månad hunnit gå, infann sig direktören hos mig och meddelade mig, att fångarne numera helt öppet förklarade för bevakningen, att de icke vidare behöfde frukta för prygelstraffet, ty det vore afskaffadt. På samma gång hade emellertid tonen bland de ledande viljorna inom fångvårdspersonalen blifvit så trotsig och så hotande, att han väl förstode något vara i görningen; ehuru han icke härom visste något närmare, insåge han dock att farliga planer voro å bane, att sammangaddningar utan allt tvifvel egde rum och att oroligheter när som helst, och när man minst väntade det, kunde utbryta; "jag kan icke" sade han, "ansvara för ordningens upprätthållande, om jag icke får efter mitt fria bepröfvande handhafva prygelstraffet, ty det är det enda medel, hvarmed jag kan tilltvinga mig lydriad och hålla vederbörande inom skrankorna". Han omtalade derjemte, hurusom någon af de närmast föregående dagarne vid arbetsmönstringen, bevakningsbefäl-

hafvaren tillsagt en fånge göra det och det arbetet, men att fången härvid svarat nej; och på förnyad tillsägelse upprepat sin vägran. Befälhafvaren hade då förklarar, att hans trots skulle komma att rapporteras, och att fången då finge beredasig på att "krypa i cell". Fången svarade då med ett hånlöje, hvare de öfriga fångarne med blickar och miner instämde, att hans straffid var ute dagen derpå, och att han icke hade något emot att till dess sitta i eget rum och hafva sin egen betjening. H vad hade direktören under så fatta omständigheter att göra? Om man besinnar, att fångars afgång är en sak, som inträffar icke en eller annan gång om året, utan att det vanligen hvarje vecka är någon eller några som gå, så förstår kammaren, att här var ett tillbud till daglig uppresning mot ordningen inom fängelset, och som, derest det ej snabbt och kraftigt undertrycktes, skulle ställa på spel fängelsebefälets, det vill säga samhällsordningens dervarande representanters förmåga att vederbörligen handhafva sina skyldigheter. Direktören insåg, att det icke fans för honom något annat att göra, än att ådöma fången prygelstraff. Fången fick tio prygel, och — gick sedan utan vidare protest till sitt arbete. Dermed blef en ganska vidtutseende anledning till oro i fängelset hejdad. Direktören frågade nu, om jag ogillade hans beteende. Jag svarade, hvad jag är säker på att hvar och en i kammaren under dylika omständigheter skulle svarat, att han handlat fullkomligt rätt och att han egde, efter sitt bästa bepröfvande, då så nödigt vore för ordningens upprätthållande, använda äfven prygelstraffet, ehuru jag hoppades, att det i hvarje fall skulle ske med sträng urskilning. Kammaren torde emellertid af det sagda finna, att antagandet, att cellstraffet under alla förhållanden är fullkomligt betryggande för ordningens upprätthållande inom fängelserna, är ett fullkomligt misstag.

Det är en ganska vanlig iakttagelse inom både vårt land och andra länder, att just de värste våldsverkarne, de mest brutala viljorna, icke hafva så mycket respekt för något, som för svedan i det egna skinnet; och det är också på denna erfarenhet som straffbestämmelserna inom fängelserna i alla länder måste stödja sig. Det säges väl att det är barbariskt, att Sverige bibehållit prygelstraffet, då det "i de flesta civiliserade länder länge sedan blifvit upphäfdt". Jag tillåter mig dock förneka riktigheten af detta påstående i så mån som jag vågar anmärka, att Sverige, om prygelstraffets bibehållande skulle utmärka barbari, delar detta sorgliga öde med länder, hvilka nämnas bland kulturens främste bärare inom Europa. *Norge, Danmark och Finland* hafva bibehållit det, jag vågar icke åberopa *Ryssland*, men *Tyskland, Nederländerna och Storbritannien* hafva också bibehållit detsamma och i strängare form än vi. Det finnes i åtskilliga kantonen i *Schweitz* och äfven i några af *Nordamerikas* förenta stater. Men der det icke finnes, hvad har man satt i dess ställe? Ja, der kan man måhända med mera skäl tala om barbari; ty öfver allt, der prygelstraffet borttagits, har man nödgats ersätta det med åtgärder, hvilka icke sällan måste karaktiseras såsom verklig tortyr. Det låter så human, då man t. ex. säger, att man i Österrike icke vidare använ-

Om afskaffande eller inskränkning af prygelstraffet i fängelserna. (Forts.)

Om afskaffande eller inskränkning af prygelstraffet i fängelserna. (Forts.)

der prygelstraff; men der finnes i stället så kalladt "Krummschliessen", ett straff hvars sjelfva benämning omtalar dess art: man intvingar fångens kropp i ett visst plågsamt läge, skrufvar fast den och låter den sitta så i timal. Det är en tortyr så svår, att dessa käpprapp på en upprorisk fånges beklädda kropp knappast torde vara dermed jemförliga. Såsom surrogat för prygelstraffet finnes i åtskilliga tyska stater jemväl den så kallade "Lattenarrest". Den författare, som beskriver denna bestraffning, säger sjelf, att ingen kan göra sig en föreställning om, hvilka qual den medför. Golfvet och i Sachsen äfven väggarne i arresten äro beklädda med ribbor, hvilkas spetsiga sida är vänd uppåt; här instängas fångarne, försedda med mjuk fotbeklädnad för natt och dag under, två, högst tre veckor. Vistelsen der säges medföra ett så enormt lidande, att om fången kunde få välja mellan detta straff och prygelstraff, skulle han troligtvis icke betänka sig ett ögonblick. I Amerika, der man väl borde kunna vänta, att äfven disciplinstraffen i fängelserna skola vara så moderna, så humana som möjligt, der finnes väl i flera stater prygelstraffet afskaffadt, men i dess ställe möter man en mångfald af surrogat, somliga inbegripande en ohygglig tortyr. Der förekomma spänning i block, upphängning i tummarne, slag å ryggen med en elastisk trästaf, som är försedd med många hål, i hvilka delinquentens kött intränger, så att efter några få slag ryggen blir sårig. Der användas utsträckande af alla kroppens lemmar i en maskin, hvars konstruktion jag väl ej kan beskrifva; men den författare, som omnämner detta straff, säger, att ingen fånge kan öfver en minut uthärda det utan löfte om bättring. Såsom andra straff användas duscher, bärandet af en jernkrona å hufvudet o. s. v. I Frankrike, der prygelstraffet ock är afskaffadt, användas s. k. jernstraff. Dessa anordnas på skittande sätt. Stundom spänns kring lifvet på fången jernringar, i hvilka tunga vigter fästas; stundom spännes kring händer och fötter klofvar af jern, som naturligen medföra en olidlig smärta. I Schweiz använder man ock kalla duscher, om hvilka anmärkas att de kunna framkalla slaganfall; i Baden, som anses stå på den högsta ståndpunkten af humanitet i fråga om disciplinstraffen, få prygel användas blott å yngre fångar, men för äldre använder man den så kallade "Zwangstuhl", en stol i hvilken fången för mer eller mindre lång tid, skrufvas fast med icke blott öfverkroppen utan äfven benen, hvadan, såsom erfarenheten visat, detta straffsätt är förenadt med den största fara för fången. Man kan nemligen aldrig på förhand veta, huru fastskrufningen kan inverka på blodomloppet i fångens kropp; denna kan blifva förstörd för hela lifvet af denna just för sin humanitet valda behandling. I Frankrike fans ett straff — jag vet icke om det ännu bibehålles, men det omtalades vid 1878 års fångvårdskongress i Stockholm såsom surrogat för dessa affliktiva kroppsstraff: man stängde in delinquenterna i en sal, och deingo gå der i gåsmarsch hela dagen med vissa minuters rast hvarje halftimme; deingo icke tala, icke meddela sig med hvarandra på något vis och icke ändra takt, utan skulle gå på detta sätt rundt omkring från

morgon till qväll. Jag vågar påstå, att äfven i detta till utseendet så lindriga straff ligger en förfärlig tortyr. Men jag frågar på samma gång: om fången vägrar att göra eller fortsätta denna promenad, om han kastar sig ned på golfvet och vägrar att uppstiga: hvar är då straffet? Jag fruktar, att man då står på samma punkt som före uttänkandet af detta humana straff.

Om afskaffande eller inskränkning af prygelstraffet i fängelserna.
(Forts.)

Det är en missuppfattning, som genomgår hela motionen i denna fråga, den nemligen, att fångarnes förbättring inom fängelserna skulle motverkas genom prygelstraff. Jag ber att få såsom motbevisning åberopa, hvad jag nyss tagit mig friheten meddela om förhållandet mellan de mer och mindre förderfvade viljorna inom fängelserna. Ty har man icke medel att sätta sig i respekt hos de förra, så kan man heller icke förbättra de senare, äfven om desse verkligen skulle både kunna och vilja förbättras. De förra hafva vi ingen förhoppning om; och de senare undandragas vårt inflytande i den mån de tvingas in under de andras välde. Motionärens förberörda uppfattning är således ett misstag.

Men det kan ju i alla fall se ut som om 1889 års straffsiffra från Långholmen skulle gifva vid handen ett förfärligt barbari. Den är onekligen ganska hög. Men blott i fyra fall af de 39 har tjugufem prygel utdelats, och i två fall tjugu; i alla de öfriga från fem till femton. Till detta meddelande vill jag ock lägga ett annat: det, att den farhåga, som fängelsedirektören uttalade för mig, när han begärde rätt att utan något slags hinder från min sida få använda prygelstraffet, icke var ogrundad. Han hade ju då att åberopa blott förmodanden och gissningar; men sedermera fick jag på grund af egendomliga omständigheter fullkomligen bestyrkt, att den erfarne gamle fängelsechefens gissning verkligen var grundad; och jag vågar förklara, att den höga prygelsiffran för år 1889 långt ifrån att kunna användas såsom något slags bevisning för ett häftigt, öfvermodigt eller onödigt brutalt tillvägagående i fängelset, tvärt om torde böra anses såsom ett i all sin stränghet dock lyckligt medel för förekommandet af förhållanden som, derest de ej på detta sätt hejdats, antagligen skulle medföra mycket sorgliga följder.

Motionären omnämner med mycket ogillande, att vid tvenne rymningstillfällen ända till 40 prygel blifvit utdelade vid Svartsjö för ostraffade lösdrifvare — det gamla kronoarbeta kompaniet — upplåtna tvångsarbetsanstalt. För ett rätt bedömande af den klandrade åtgärden ber jag att för kammaren få ur fängvårdsstyrelsens årsberättelse till Kongl. Maj:t för år 1890 uppläsa några rader, som torde lätt nog sätta kammaren i stånd att bedöma, huruvida de missförhållanden, som inritat sig vid kronoarbeta kompaniet före dess förflyttning till Svartsjö, voro sådana, att de kunde antagas vika för små straff.

”Vid kronoarbeta kompaniet å Vaxholm“, heter det, ”hafva under året förekommit åtskilliga störande uppträden; och hafva icke mindre än femton kronoarbeta karlar blifvit inför garnisonskrigsrätt tilltalade och dömda: en för misshandel af samt smädliga yttranden och hot mot förman jemte fylleri till straffarbete i

Om afskaffande eller inskränkning af prygelstraffet i fängelserna.
(Forts.)

2 år 3 månader och 5 dagar, två till 6 månaders straffarbete hvardera för vägran att åtlyda förmans i tjensten gifna befallning; en till straffarbete i 8 månader, 12 dagar för enahanda brott jemte uppmaning till kamrater att deri deltaga och klander mot öfverordnades åtgärder; en till straffarbete i 5 månader och 9 dagar för fylleri och underlåtenhet att efterkomma förmans i tjensten gifna befallning och för det han med våld befriat kamrat, som skulle till arrest afföras; två till 4 månaders fängelse hvardera för fylleri och underlåtenhet att efterkomma förmans i tjensten gifna befallning; en till fängelse i 4 månader 18 dagar för fylleri och för det han uppmanat kamrater till ohörsamhet mot befäl; en till fängelse i 6 månader, 23 dagar för fylleri och för det han förhindrat verkställigheten af förmans befallning; en till fängelse i 4 månader, 15 dagar för andra resan rymning och persedelförskingring; två till 4 månaders fängelse hvardera för andra resan rymning; två för fylleri och oljud till 8 dagars sträng arrest hvardera; samt en till åtta dagars sträng arrest för rymning och persedelförskingring.“

Dessutom omnämnes, att *“aderton kronoarbetareskarlar, samtliga intagne vid kronoarbeitskompaniet å Vaxholm, hafva under året lyckats rymma“*.

Så bedröfliga voro de disciplinära förhållandena inom kronoarbeitskompaniet å Vaxholm och kunde icke vara annorlunda, med den organisation, som de derstädes stationerade tvångsarbetarne hade. De voro ju icke direkt *“fångar“*, utan ett under krigslagarne stående *kompani*, öfver hvilket ett litet antal underofficerare skulle utöfva tillsyn och vara bevakning. Detta var alldeles omöjligt, helst som den stundom till några hundra man uppgående styrkan var spridd på flera arbetsställen. Bristfällig bevakning och dålig anda inom styrelsen hade också inom densamma befordrat ett sjelfsväld, hvars hunna höjd bäst torde karakteriseras af den nyss anförda följden af bestraffningar.

Detta kompani flyttades nu till Svartsjö. Jag frågar, om kammaren tror, att befålet skulle kunnat med andra än de starkaste och kraftigaste medel bryta de så länge utöfvade ovanorna bland denna styrka, som i ett nu skulle lära sig vara ej mer ett *“kompani“* utan fångpersonal å en tvångsarbetsanstalt? Jag frågar, om icke anstaltens ansvarige direktör handlade efter omständigheterna ändamålsenligt och klokt, när han för åstadkommandet af den fordrade nya ordningen tog i med hårdhandskarne? Resultatet har åtminstone gifvit honom rätt; ty genom de anförda båda stränga bestraffningarna har tillståndet inom det forna kompaniet blifvit ett helt annat än det gamla, några rymningsförsök hafva icke vidare förekommit, kronoarbetareskarlarne hafva funnit, att en ny ordning börjat, och de hafva sedermera med lugn fogat sig deri.

Ett yttrande i motionen ber jag särskildt få bemöta. Der påstås nemligen, för att visa fångarnes värnlöshet, att *“bland direktörerne, om de än i allmänhet äro välvilligt stämde emot fångarne, kunna finnas sådane, som begagna sin myndighet att hämnas, om fångarne våga klaga“*.

Det är nu lätt att utkasta en sådan förmodan, när det gäller en stor tjenstemannacorps på hundratals personer; ty det kan ju vara antagligt, att en eller anuan af dem är af den beskaffenhet, som här förutsättes. Men det antal, mot hvilket motionärens förmodan här rigtas, är icke stort; det är endast åtta personer, och jag vågar, med den personliga kännedom jag har om här ifrågasvarande herrar direktörer förklara, att det är *en fullkomligt otänkbar sak*, att någon af dem skulle på ett så lumpet och oädelt sätt som det af motionären påstådda begagna sin straffrätt. Dessutom vill jag upplysa kammaren, att den åsigten, att fångarne skulle vara rädda att klaga, är fullkomligt ogrundad. Mönstringarna kunna rätt ofta uttänjas flere timmar på grund af allehanda klagomål. Fångarne visa sig verkligen icke hafva den minsta rädsla för att klaga öfver allt upptänkligt, smått som stort. Och antydningen, att det skulle brista direktörerna tålmod, den stämmer åtminstone icke med min erfarenhet; ty större tålmod, än som fordras för att sitta timme efter timme och höra mot sig rigtas de mest orimliga beskyllningar, utan att taga illa vid sig, är säkerligen icke lätt att finna.

Det är emellertid en egendomlig omständighet, att under det att fångarne gerna klaga öfver allt möjligt, har aldrig under den tid jag förvaltats chefsambetet i fångvårdsstyrelsen någon klagan förekommit öfver undfånget prygelstraff. Det torde möjligen visa, att fångarne sjelfva uppfatta nu förevarande humanitetsfråga på annat sätt än motionären.

Men deremot är det andra, som klaga och göra det med skäl; det är *vaktbetjeningen*. Ty långt ifrån att det är rimligt, såsom motionären vill göra, att framställa dessa pryglade fångar såsom martyrer, är det vida större skäl att framställa vaktbetjenterna såsom sådana. Dessa få i sanning uthärda mer än någon kan tro; och jag ber att få meddela en liten skildring af hvad de kunna få tåla, afven då de tjenstgöra bland de ostraffade försvarslöse, hvilkas bestraffande med prygel motionären så skarpt ogillar.

Vestra kronoarbetsstationen vid Nya varfvet är befolkad med endast unga lösdrivare. Det var också min åsigt, att de borde behandlas mildt, och att prygel icke borde mot dem användas. Det var jemväl direktörens åsigt; och härefter lämpades således behandlingen. Då inkom en dag till fångvårdsstyrelsen ett protokoll, hållet vid förhör vid nämnda station, och i hvilket protokoll omtalades, att det vid uppgifvet tillfälle å en af arbetssalarne uppstått ett starkt oväsen, i anledning hvaraf bevakningsbefälhafvaren, som tillkallades, uppmanade fångarne att iakttaga tystnad och ordning. Då de så snart befälhafvaren aflägsnat sig ej vidare hörsammade tillsägelsen, utan alltjemt under dagens lopp uppförde sig på ett ordningen störande sätt och bemötte vaktkonstapeln med otidigheter, anmälde denne dem å nyo för befälhafvaren, som då åter gick in å arbetssalen och yttrade bland annat: "ni låten ej varna eder af vare sig vänlighet eller hårdhet för edert oskickliga beteende dag ut och dag in; till slut måste hasselkäppen fram". Under det att befälhafvaren derpå aflägsnade sig yttrade en bland

Om afskaffande eller inskränkning af prygelstraffet i fängelserna.
(Forts.)

Om afskaffan-
de eller in-
skränkning af
prygelstraffet
i fängelserna.
(Forts.)

fångarne: "behöfva vi tåla sådant der, likasom de här skulle våga ta fram någon hasselkäpp; nej, annat skall jag dj-n i min själ visa honom, jag skall märka honom en dag, så han skall slippa stå här och skälla". När befälhafvaren börde detta, vänder han om och säger: "nu kan det vara slut; nu följer ni med mig upp i cellafdelningen". Karlen lyder omsider tillsägelsen, men när han förts upp i sin nattcell, fortsätter han der med sitt högljudda oväsen. En vaktkonstapel tillsäger honom att hålla sig tyst. Karlen börjar då svära samt sparka åt konstapeln. Han föres derefter af befälhafvaren ned till förhör. Kommen i nedre förstugan, får han se konstapeln stå der. Denne säger icke ett ord och anar intet ondt, men fången rusar på honom, och tilldelar honom två kraftiga slag i ansigtet, så att näsa och mun flyga i blod, allt under skrik och svordomar. Befälhafvaren, som sökte förekomma vidare våld, blef af fången klöst vid högra ögat, så att blodvite uppstod. Slutligen infördes mannen till förhöret. Der uppträder han på ett groft och rått sätt; skrikande förnekar han hvad mot honom anförts och befäster sina uppgifter med svordomar. Han har dessutom den djerfheten att fordra, att vaktkonstaplarna vid stationen skola ombytas! Strax förut straffad för rymningsförsök, våld å förman, olydnad och ordningens störande till 30 dygns cell, ådömes han nu åter 30 dygns cell, deraf 8 dygns mörk. Karlen nekar att begifva sig i cellen. Förd ut i förstugan, börjar han under skrik med slag i ansigtet öfverfalla den konstapel, som anmodats föra honom till cellen. Under den oreda, som dervid uppstod, begagnade fångarne i en närbelägen sal tillfället att sparka upp dörren till förstugan. När karlen ser detta, rusar han å nyo på samme konstapel och tilldelar honom slag i ansigtet, hvarför direktören ser sig nödsakad sjelf utföra karlen å gården och der invänta förstärkning af centralfängelsets bevakning. Först efter det fyra andra bland tvångsarbetsfångarne hunnit deltaga i oordningarna med tjut och oväsen samt hotelser mot konstaplarna, hvilka de lofvade "slå ned", lyckades man få ett slut på uppträdet.

Det kan möjligen vara nog med denna skildring? Prygelstraffet användes icke vid detta tillfälle, men jag sade sedermera direktören, att om jag hållit förhöret, hade jag säkerligen ansett mig böra ådöma denne fräcke fånge prygel. När jag någon tid derefter kom ned till stationen och mönstrade, stego samtliga vid stationen tjänstgörande konstaplar fram och begärde att blifva derifrån förflyttade, enär de icke längre kunde stå ut med tjänstgöringen. De hade aldrig någon ro; de fingo tåla till och med kroppslig misshandel, och då de ju insågo, att de ej sjelfva kunde få öfvertaga sitt försvar, men å andra sidan fångarne helt öppet förklarade, att de icke brydde sig om cellstraffet, kände de sig fullkomligt prisgifna åt fångarnes godtycke. Då dessa fångar allesamman äro lättingar, dömda för lätja och helt belåtna med att slippa arbeta, insåg jag att cellstraffet här måste vara föga verksamt; och på samma gång jag förmädde konstaplarna att lofva ännu någon tid hårda ut, måste jag meddela direktören, att huru

litet jag än vore böjd för prygelstraffet, fann jag likväl, att här icke finnes något val, utan hade han full rätt att efter sig företeende omständigheter och så långt nöden kräfde använda det-samma.

Om afskaffande eller inskränkning af prygelstraffet i fängelserna.
(Forts.)

För några få dagar sedan egde ett annat upptråde vid samma station rum, men rigtadt icke mot bevakningen utan mot en medfånge. Der finnes en yngling, som låtit sig påverka till det bättre och velat börja ett annat lif, än det han hittills lefvat. Detta har i så hög grad uppretat åtskilliga af hans kamrater, att de egnat honom sitt mest energiska hat, och en dag då de sett honom begifva sig in på ett ställe, som man icke gerna namnger, inträngde de dit och behandlade honom på ett sätt, så skamlöst, att jag icke kan relatera det. Dessa finga prygel. Och jag vägar påstå, att, huru human man än må vara, man icke kan väga annat, än att detta var väl förtjent. Och högst olyckligt skulle det hafva varit, om någon förordning lagt hinder i vägen för prygelstraffets användande i detta fall.

Men, kan man svara mig, våldsverkarne ibland fångarne kunna ju lagföras och på detta sätt blifva ådömde förökadt straff. Ja, för 14 dagar sedan hände i ett af rikets fångelser, att då en konstapel, som befallts att från direktörsexpeditionen föra ned en fånge, som icke velat godvilligt derifrån aflägsna sig, närmade sig honom för att fullgöra befallningen, fången mot honom rigtade en våldsam spark, som träffade honom i ena ljumskan och åbragte honom svår skada för hela lifvet. Målseganden fordrade det icke, men fångvårdsstyrelsen beslöt, att karlen skulle ställas under lagligt åtal. Han blef för sin gerning dömd till 2 år 4 månaders straffarbete. Man kan tycka, att derigenom samhällsordningen upprätthållits och rättvisans kraf tillgodosetts. Men hvad betyder väl från bevakningens synpunkt detta lagens ingripande för våldsverkarens bestraffande? Jo, det betyder att *bevakningens risk* i fråga om denne fånge är *förökad* med 2 år 4 månader. Detta må man betänka! — De äro ställda på en farlig post, desse vaktbetjenter. För att vi skola slippa riskera lif och egendom hafva de för en ringa lön åtagit sig att hålla flere eller färre samhällets farliga fiender i styr. Hvad kostar icke det dem? De måste underkasta sig svåra risker, underkasta sig att ständigt och jemt vara utsatte för öfverfall och öfvervåld utan att i de allra flesta fall få försvara sig. Jag gör helt enkelt min pligt, då jag säger, att något mera aktningvärdt än desse mäns tålmod i sin tjänst, deras förmåga att lugnt emottaga icke endast skamlösa ord utan äfven personligt öfvervåld från fångarnes sida, torde ej så lätt kunna påvisas. Dessa egenskaper förekomma inom bevakningscorpsen mer allmänt än man tror.

Då de missbruk af prygelstraffet, hvilka man vill förekomma, icke äro uppvisade, synes mig den skrifvelse, utskottet föreslår må till Kongl. Maj:t aflåtas, sakna befogenhet. Tillräckligt skäl därför kan icke ineliggas deri, att de ärade ledamöterna i lagutskottet säga sig hafva funnit prygelstraffet motbjudande; det förefaller säkerligen hvem som helst motbjudande, men efter min öfvertygelse

Om afskaffan-
de eller in-
skränkning af
prygelstraffet
i fängelserna.
(Forts.)

är det icke på sådana personliga skäl, som utskottet bör tillstyrka Riksdagen att ingå till Kongl. Maj:t med den föreslagna framställningen. Beslutas den, skall, såsom jag redan anmärkt, detta beslut om några få dagar vara bekant inom rikets alla fängelser, men förvirrat och så uppfattadt, att derigenom kunna väckas nya anledningar till ett brutalt tillvägagående icke af direktörer och vaktbetjente mot fångarne, utan af desse mot de förre. Jag måste säga, att det skulle vara höst olyckligt, om Riksdagen afläte den föreslagna skrifvelsen. Och jag tillåter mig särskildt betona, att det icke skulle vara fullt konsekvent af den Riksdag, som för kort tid sedan beslöt bestämmelser, genom hvilka nödvärnsrätten i det fria samhället blef utvidgad, att nu besluta en åtgärd, hvilken ovilkorligen måste uppfattas och skulle komma att verka såsom en minskning i den nödvärnsrätt, som tillkommer fångbevakningen gent emot en brutal och våldsam fångpersonal.

På nu anförda grunder ber jag att få yrka afslag å lagutskottets betänkande.

Herr Ölander: Jag ber den föregående talaren icke tro, att lagutskottet i denna fråga gjort gemensam sak med motionären eller i öfrigt fäst något egentligt afseende vid de missbruk, han omtalat. Det är helt och hållet principiella skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag. Kroppsstraffet är nu en gång utdömdt ur lagen. Det är borttaget äfven för de allra gröfsta förbrytelser, och detta oakadt det i sådant fall endast kunde ådömas af allmän domstol efter en för en sådan myndighet noggrann undersökning om brottets verklighet och under den kontroll och det ansvar, som domaremagten är underkastad. Man hade sålunda dervidlag icke någon anledning att frukta några missbruk, men man ansåg straffet otidsenligt och stridande mot nutidens anda. Och därför blef spöstraffet borttaget icke blott för ett och annat brott utan för alla, äfven de gröfsta. Man strök med ett ord ut ur strafflagen hela denna art af straff. Men de, som gjorde detta, kunde icke också utstryka detsamma ur de administrativa författningarna, hvilka Konungen ensam eger magt att ändra eller upphäfva. Är det då så underligt, om Riksdagen i en skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställer, att detta straff, som man funnit motbjudande och utdömt ur den allmänna strafflagen, måtte om möjligt äfven ur de administrativa författningarna borttagas, eller åtminstone inskränkas. Mig synes som om det ena är en så naturlig följd af det andra, att det förefaller mig mera underligt, att en sådan hemställan icke redan för länge sedan skett.

Var nu spöstraffet någonting omenskligt, då det användes såsom straff för verkliga förbrytelser, så är väl prygelstraffet än mer omenskligt, då det användes mot dem, som för brott undergå annat dem redan förut ådömdt straff — med hvilket de väl få anses försona hvad de brutit. Denna för dem exceptionella ställning att kunna underkastas det förnedrande prygelstraffet blir för dem ett ökad lidande, som man ansåg vara för strängt för sjelfva brottet, men som pålågges dem för endast öfverträdelse af ordningsstadga.

Och af hvilka skäl anser man sig böra använda detta straff? Man har icke påstått och kan icke påstå, att prygelstraffet utgör ett *rättvist straff* för dessa jemförelsevis obetydliga öfverträdelser. Men om det icke är ett straff, hvad är det då? Jo, det skall utgöra en varnagel för de andra fångarne, att icke äfven de må göra sig skyldiga till samma förseelse. Och hvarför är man så angelägen att de icke skola göra det? Jo, af det skäl, att man vill *bespara bevakningspersonalen för mycket besvär*. Ja, efter en sådan måttstock är prygelstraff verkligen ett ganska lindrigt straff. Nog skulle man kunna hitta på något grymmare, som kunde vara mera afskräckande och sålunda bereda bevakningen mera tillfälle till lugn och hvila. Men så länge den grundsatsen är gällande, att straffet skall stå i öfverensstämmelse med sjelfva brottet och ej taga hänsyn till några andra förhållanden, så är och förblir prygel såsom straff för öfverträdelser af ordningsstadgar omenskligt. Och detta gäller enligt min mening särskildt i fråga om rymning. Det finnes ett land i Europa — hvilket kan jag för närvarande ej erinra mig — der rymningsförsök icke få under några förhållanden bestraffas. Man utgår der från den synpunkten, att när staten bestraffar ett brott med frihetens förlust, så är det ock staten ensam, utan att den får begära hjälp härtill af brottslingen sjelf, än mindre straffa honom för det han ej lemnar en dylik hjälp. Jag vill naturligtvis ej att äfven vi skola gå så långt. Men att bestraffa ett rymningsförsök med prygel för att derigenom afhålla andra derifrån och sålunda lindra bevakningens möda och ansvar, förefaller ovilkorligt stötande för rättskänslan. Om vi emellertid se på lagutskottets förslag, är det så mildt som möjligt. Utskottet har sagt: "samt der detta, nemligen prygelstraffets afskaffande, finnes icke böra ske, på hvad sätt straffet må kunna inskränkas och underkastas lämplig, mot missbruk betryggande kontroll".

Denna sista hemställan är väl en den mest befogade och af nuvarande förhållanden mest påkallade begäran. Dessa öfverträdelser, mot hvem eller hvilka begås de väl? Naturligtvis mot fängbevakningen och således äfven mot dess chef, fängelsedirektören. Och hvem är det som skall döma deröfver? Jo, fängelse-direktören. Det finnes väl icke något annat exempel på, att en domare får döma i egen sak. Afven den aflägsnaste möjlighet för att han kan vänta nytta eller skada af domen gör honom enligt alla lands lagar jäfvig. Jag har icke sagt och jag kan icke säga — ty jag vet det icke, och om jag ock visste det, skulle jag icke ega att från denna plats säga det — att några missbruk hittills egt rum. Men ingen kan förneka, att ett dylikt system lemnar utrymme för godtycke af betänkligaste art, ett godtycke, så mycket farligare, som det väl knappast någonsin med hopp om framgång kan öfverklagas, än mindre bevisas eller straffas.

Sedan spöstraffet afskaffats, sedan prygelstraffet inom armén borttagits och äfven aga om skeppsbord förbjudits, finnas icke några andra än fångar, som kunna underkastas denna förnedrande bestraffning. Men må man betänka, att äfven dessa, huru djupt

Om afskaffande eller inskränkning af prygelstraffet i fängelserna.
(Forts.)

de än må hafva fallit, likväl äro menniskor, att de just genom det fängelsestraff, de undergå, försona de brott de begått, och att de derför ega rätt att fordra att ej deröfver tillskyndas ett lidande, som på grund af sin omensklighet är utdömdt ur allmänna lagen och således icke får påläggas andra.

I förhoppning att kammaren bifaller skrivelseförslaget, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Efter detta anförande hördes rop på proposition.

Herr Bergström: Kammaren torde finna billigt, att äfven lagutskottets ledamöter få någon tid sig förunnad att försvara utskottets förslag, sedan den förste talaren i så stor utsträckning tagit tiden i anspråk. Hade han fattat sig något kortare, hade för visso mera tidsutrymme beredts utskottets ledamöter att få säga några ord till försvar för skrivelseförslaget.

Det låter icke förneka sig, att motionären i sin framställning gjort sig skyldig till åtskilliga öfverdrifter. Af dessa har den förste talaren med stor taktisk skicklighet vetat att begagna sig. Han hade rätteligen bort hålla sig till hvad utskottet och icke till hvad motionären yttrat. — Så menade han, att utskottet sagt, det prygelstraffet vore ett barbariskt straff. Det har utskottet icke sagt. Utskottet har yttrat, att det är ett motbudande straff och ett straff, som icke öfverensstämmer med nutidens uppfattning af straffet och dess ändamål. Detta vågar jag stå för, och det tänka väl äfven de fleste, som något tänkt i hithörande ämnen. Utskottet har emellertid icke uttalat någon bestämd mening om att det bör afskaffas. Tvärtom har utskottet förklaradt sig vara mycket tveksamt om detta straff kan afskaffas. Utskottet har endast begärt en undersökning i frågan och hemställt, att straffet måtte underkastas lämplig kontroll. I så fall tror jag skäl förefinnas att underkasta den gällande lagstiftningen revision i åtskilliga delar. För min del håller jag före, att prygel icke borde användas och tillämpas på andra fångar än dem, hvilka blifvit nedflyttade i en så kallad stryk-klass. Nu deremot gifves ingen begränsning. Jag håller också för olämpligt, att en fängelseföreståndare i första hettan och harmen öfver en rymning kan ålägga rymmaren ända till 40 prygel. — Enligt min åsigt vore ökning af frihetsstraffet ett lämpligare straff för rymningsbrott.

Den förste talaren menade vidare, att om en skrivelse sådan som den föreslagna aflätes, skulle inom två dagar kändedomen härom vara spridd till alla rikets fängelser, och att det då skulle vara slut med all ordning derstädes. Jag kan icke godkänna ett sådant resonnement såsom motiv för att icke aflåta den föreslagna skrifvelsen, ty jag är öfvertygad om, att det icke komme att saknas tillfälle att tillämpa prygelstraffet äfven sedan skrifvelsen aflåtits, och då blefve fångarne snart tagna ur sin villfarelse.

Samme talare gjorde sig skyldig till en förväxling mellan nödvärnsrätten och prygelstraffet. Den nödvärnsrätt, bevakningspersonalen har, är den i tillfälle att häfda, ehvad prygelstraff eger

rum eller icke. Den går med sina revolverar och huggare, och när nöden tvingar den att använda dessa, eger den rätt dertill. Den kan icke värja sig med hotelse om prygelstraff, ty detta får tilllämpas först sedan föreståndaren ålagt detsamma.

*Om afskaffan-
de eller in-
skränkning af
prygelstraffet
i fängelserna.
(Forts.)*

Jag tror för min del det vara ganska lämpligt, att en undersökning i detta ämne kommer till stånd, och att Riksdagen anhåller om en sådan.

Motionären har ifrågasatt Kongl. Maj:ts behörighet att hafva stiftat lagen om prygelstraffet. Jag är icke af hans åsigt, ty på den tid, då lagen stiftades, föll den säkerligen inom Kongl. Maj:ts lagstiftningsområde. Men att, i händelse prygelstraffet icke förut vore lagstadgadt, Kongl. Maj:t i denna stund skulle kunna utan Riksdagens hörande förordna om dess användande, det vågar jag betvifa. Redan denna omständighet kan vara ett skäl att taga frågan under öfvervägande.

Jag yrkar bifall till utskottets utlåtande. Det är alldeles fristående och skildt från motionärens resonnement. Motionen har endast varit en yttre anledning till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de derunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt och vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den under sammanträdet aflemnade kongl. propositionen.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Som föredragningslistan för dagen blifvit genomgången, medgaf kammaren, på hemställan af herr talmannen, att de till sammanträdet fortsättande utfärdade anslagen finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 3.54 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.